

Centraal Bureau voor de Statistiek
Speerpunt Internationale Economische Relaties

*Postbus 24500
2490 HA Den Haag*

Internationaliseren en productiviteit

Deel 1. Statische analyse

Sandra Genee en Fabienne Fortanier

2010

Kennisgeving:

De in dit rapport weergegeven opvattingen zijn die van de auteurs en komen niet noodzakelijk overeen met het beleid van het Centraal Bureau voor de Statistiek.

INTERNATIONALISEREN EN PRODUCTIVITEIT

DEEL 1: STATISCHE ANALYSE

1. Inleiding

Dit is het eerste deel van het driedelige CBS project ‘internationaliseren en productiviteit’ dat in opdracht van het Ministerie van Economische Zaken (EZ) wordt uitgevoerd. Het onderzoek beoogt inzicht te geven in de karakteristieken van succesvol exporterende bedrijven.

Binnen dit onderzoek speelt een aantal onderzoeksvragen. Allereerst is het nodig om tot een (betere) afbakening te komen van de doelgroepen exporterende en niet-exporterende bedrijven. Cijfers over de kenmerken en het aandeel van exporterende bedrijven in de Nederlandse economie bieden de mogelijkheid om de verschillen tussen exporteurs en niet-exporteurs verder te analyseren, voor wat betreft bijvoorbeeld omvang, productiviteit, innovatie en kostenstructuur. Deze gegevens worden in dit document gepresenteerd.

Om tot dit resultaat te komen zijn bestaande CBS microdata samengevoegd. Er is een koppeling gemaakt tussen het algemeen bedrijven register (ABR), de statistiek internationale handel in goederen (IH), de productiestatistieken (PS) en de Community Innovation Surveys (CIS). Deze koppelingen maken het mogelijk om de kenmerken van succesvolle exporterende bedrijven beter in kaart te brengen. Dit levert nieuwe inzichten op in de verschillen tussen exporterende en niet-exporterende bedrijven wat betreft de bedrijfseconomische, internationale en innovatie dimensies.

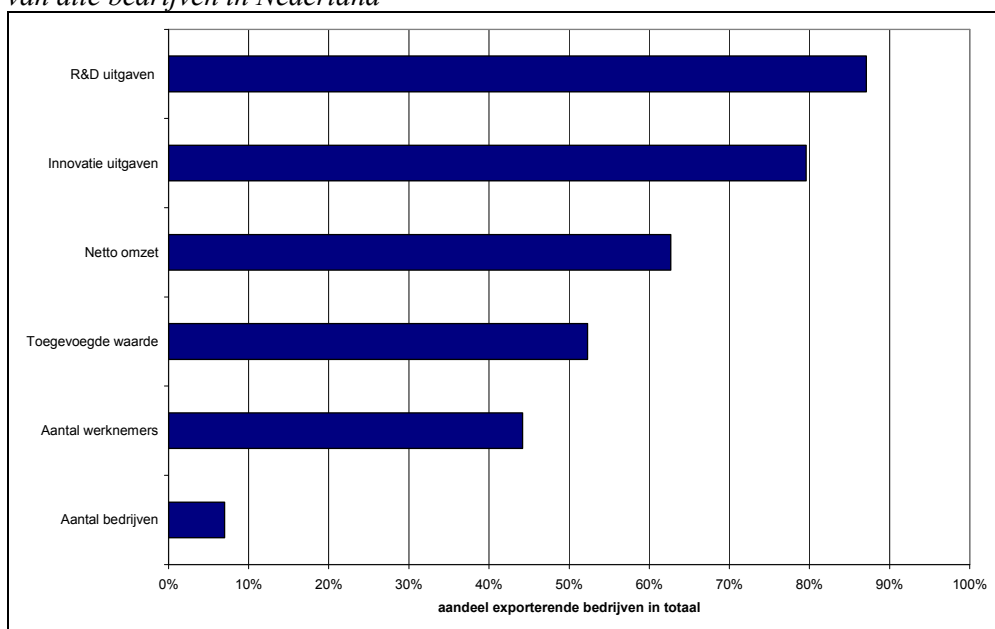
In de volgende twee delen van het project ‘internationaliseren en productiviteit’ worden de hier gepresenteerde data verder geanalyseerd. Zo wordt er een set tabellen gemaakt die voor de periode 2002-2007 de ontwikkeling van de bovenstaande economische structuur en innovatie variabelen beschrijft voor een vijftal groepen bedrijven: niet-exporteurs; exporteurs; beginnende exporteurs; stoppende exporteurs en wisselende exporteurs. Ook zal worden gekeken naar additionele factoren (met name de samenstelling van het werknemersbestand) die mogelijk de verschillen verklaren tussen niet-exporteurs en beginnende exporteurs.

De rest van dit document is als volgt ingedeeld. In sectie 2 worden eerst de belangrijkste resultaten samengevat en besproken. In sectie 3 wordt er een korte uitleg gegeven over de methodologische achtergronden van de analysebestanden (o.a. databronnen en koppelmethode). Daarnaast worden de variabelen beschreven die zijn gebruikt om de verschillen tussen exporterende en niet-exporterende bedrijven te classificeren (SBI, grootteklasse etc.). In sectie 4 en 5 worden tot slot de beschrijvende tabellen gepresenteerd die de geselecteerde variabelen vergelijken tussen exporteurs en niet-exporteurs voor de periode 2002-2007.

2. Samenvatting resultaten

Exporterende bedrijven verschillen van niet-exporterende bedrijven op een belangrijk aantal kenmerken. De tabellen die in hoofdstuk 4 worden gepresenteerd laten dit in detail zien. De resultaten staan hieronder samengevat (met uitsplitsing naar een aantal belangrijke bedrijfstakken en grootteklassen) in figuren 2.1 en met 2.2, voor diverse bedrijfseconomische en innovatie kenmerken. De tabellen en figuren laten zien dat exporteurs, die slechts 7% van de in Nederland actieve bedrijven vormen, voor een groot deel van de Nederlandse economische dynamiek verantwoordelijk zijn. Zoals grafisch ook weergegeven in figuur 2.1, werkt 44% van de werknemers (in de private sector) voor een exporterend bedrijf, en zijn exporterende bedrijven verantwoordelijk voor 52% van de toegevoegde waarde, 63% van de netto omzet, 80% van de innovatie uitgaven en 87% van de R&D uitgaven van de private sector in Nederland.

Figuur 2.1 Aandeel exporterende bedrijven in economische en innovatieactiviteit van alle bedrijven in Nederland

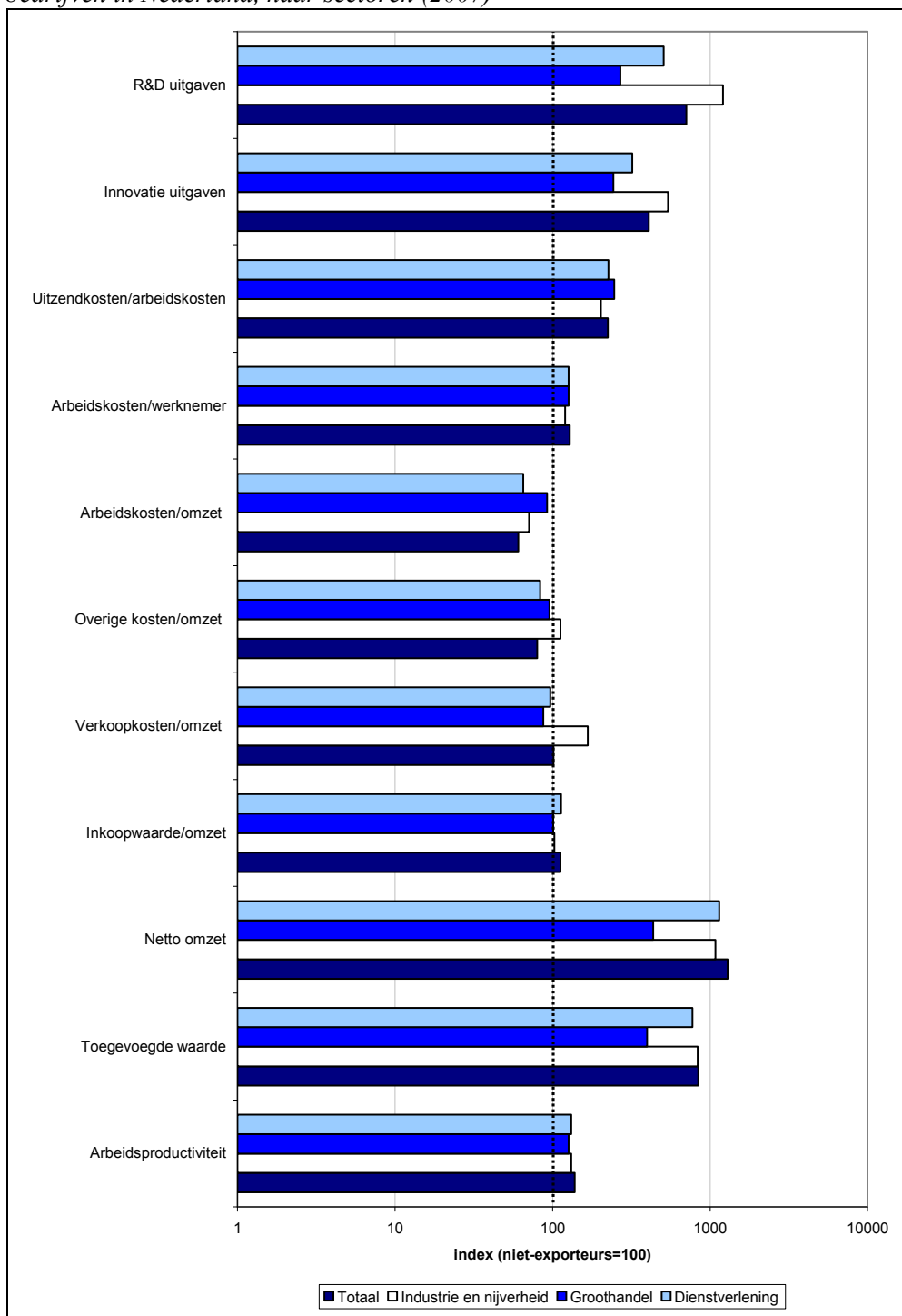

Exporterende bedrijven zijn daarmee substantieel veel groter, innovatiever, en efficiënter (in termen van omzet en toegevoegde waarde per werknemer) dan niet-exporteurs. Dit wordt onderschreven door het overzicht in grafiek 2.2, waar via indexcijfers de verschillen tussen exporteurs en niet-exporteurs staan gepresenteerd (allen gemiddelden per bedrijf). Uit de indexcijfers blijkt dat gemiddeld genomen, exporteurs meer dan 10 keer groter zijn dan niet-exporteurs voor wat betreft netto omzet, en meer dan 8 keer zo groot voor wat betreft de toegevoegde waarde. De gemiddelde arbeidsproductiviteit is 36% hoger bij exporteurs, de kosten per werknemer 30% lager. Ook is het gebruik van uitzendkrachten meer dan 1,5 keer zo hoog. In termen van kostenstructuren, zien we in figuur 2.2 dat exporteurs een relatief hoger deel van hun omzet inkopen (en dus minder zelf produceren), dat verkoopkosten iets hoger liggen, maar dat met name de totale arbeidskosten en de overige kosten (huisvesting, energie etc) lager liggen dan bij niet-exporteurs.

Tenslotte zijn de uitgaven aan R&D en innovatie van exporteurs respectievelijk 7 en 4 keer zo hoog als die van een gemiddelde niet-exporteur.

Figuur 2.2 laat zien dat de verschillen tussen exporteurs en niet exporteurs vrij consistent zijn over de diverse sectoren. Zo zijn bijvoorbeeld de relatieve verschillen in arbeidsproductiviteit tussen exporteurs en niet-exporteurs in zowel de industrie en nijverheid, de groothandel en de dienstverlening vrijwel gelijk (zie figuur 2.4 voor de specificatie van deze sectoraggregatie).

Figuur 2.2 Vergelijking kenmerken van een exporterende en niet-exporterende bedrijven in Nederland, naar sectoren (2007)

Voor de industrie en nijverheid valt met name op dat de verkoopkosten als percentage van de omzet van exporteurs relatief groter zijn dan die van niet-exporteurs (terwijl in de overige sectoren het omgekeerde het geval is). Daarnaast zijn in de industrie en nijverheid de exporteurs gekenmerkt door relatief meer overige kosten, en veel grotere uitgaven aan R&D en innovatie, dan niet exporteurs.

Voor de groothandel – als sector verantwoordelijk voor een groot deel van de Nederlandse handel – geldt dat het grootteverschil voor wat betreft toegevoegde waarde en omzet tussen exporteurs en niet-exporteurs kleiner is dan in de overige sectoren. Exporterende groothandelaren zijn daarmee niet 8 à 10 keer zo groot, maar 4 keer zo groot als niet-exporterende groothandelaren. Verder zijn in de groothandel de verschillen in arbeidskosten tussen niet-exporteurs en exporteurs vrijwel nihil in vergelijking met deze verschillen in andere sectoren. Exporterende groothandelaren maken wel veel vaker gebruik van uitzendkrachten (in vergelijking met niet-exporterende groothandelaren en andere sectoren). De verschillen in innovatieuitgaven en R&D uitgaven tussen exporteurs en niet-exporteurs zijn onder groothandelaren het kleinst.

Omdat exporterende bedrijven in Nederland vooral de zeer grote bedrijven betreffen, roept dit de vraag op hoe de productiviteit, innovativiteit en kostenstructuur van exporterende bedrijven zich verhoudt tot die van niet-exporteurs, *gecorrigeerd* voor bedrijfsomvang. De tabellen in hoofdstuk 4 splitsen daarom bovenstaande bevindingen in meer detail uit naar grootteklasse. Hieruit blijkt dat bovenstaande resultaten met betrekking tot de verschillen in exporteurs en niet-exporteurs over het algemeen gelden ongeacht de omvang van een bedrijf. Dit wordt verder geïllustreerd in figuur 2.3.

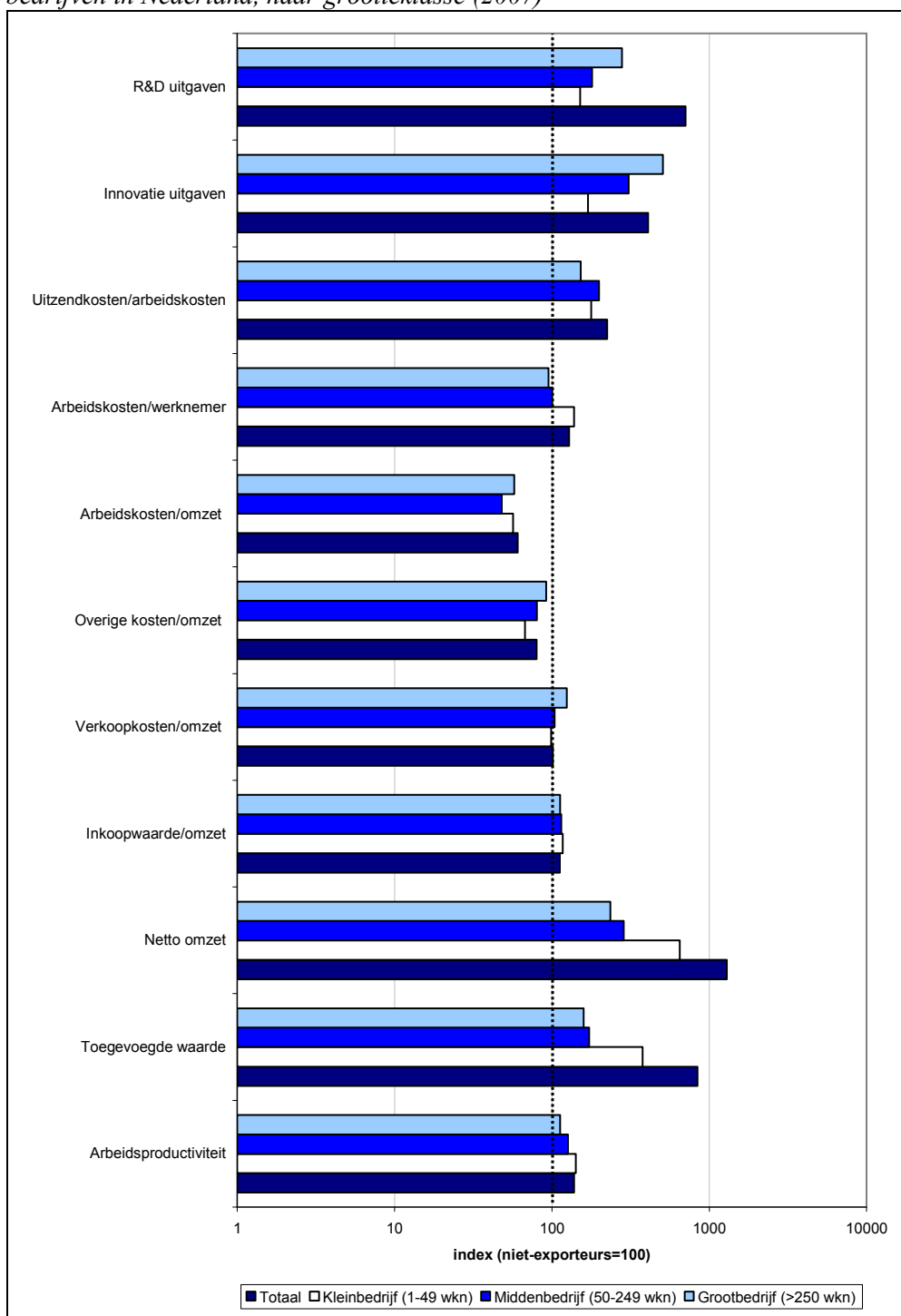
Uit figuur 2.3 blijkt dat de verschillen tussen exporteurs en niet-exporteurs inderdaad sterk samenhangen met grootteklasse: zodra hiervoor gecorrigeerd wordt, worden bijvoorbeeld de verschillen tussen exporteurs en niet-exporteurs relatief kleiner. Dit geldt niet alleen voor de absolute variabelen in de figuur (uitgaven aan R&D en innovatie, netto omzet en toegevoegde waarde) waarbij dit vrijwel per definitie het geval zou moeten zijn, maar ook voor veel van de ratio variabelen.

Voor het kleinbedrijf blijft economische bedrijfsomvang een belangrijke factor waarop exporteurs en niet exporteurs van elkaar verschillen: exporteurs zijn hier nog 4 tot 6,5 keer groter dan niet exporteurs (voor toegevoegde waarde en omzet, respectievelijk) terwijl dit voor het grootbedrijf maar een factor 1,5 tot 2 is (idem). Voor uitgaven aan R&D en innovatie blijkt het omgekeerde te gelden: hier verschillen bij de kleine bedrijven de exporteurs en niet-exporteurs veel minder (ongeveer een factor van 1,5) van elkaar dan bij het grootbedrijf, waar exporteurs 3 tot 5 keer meer aan innovatie en R&D uitgeven, respectievelijk.

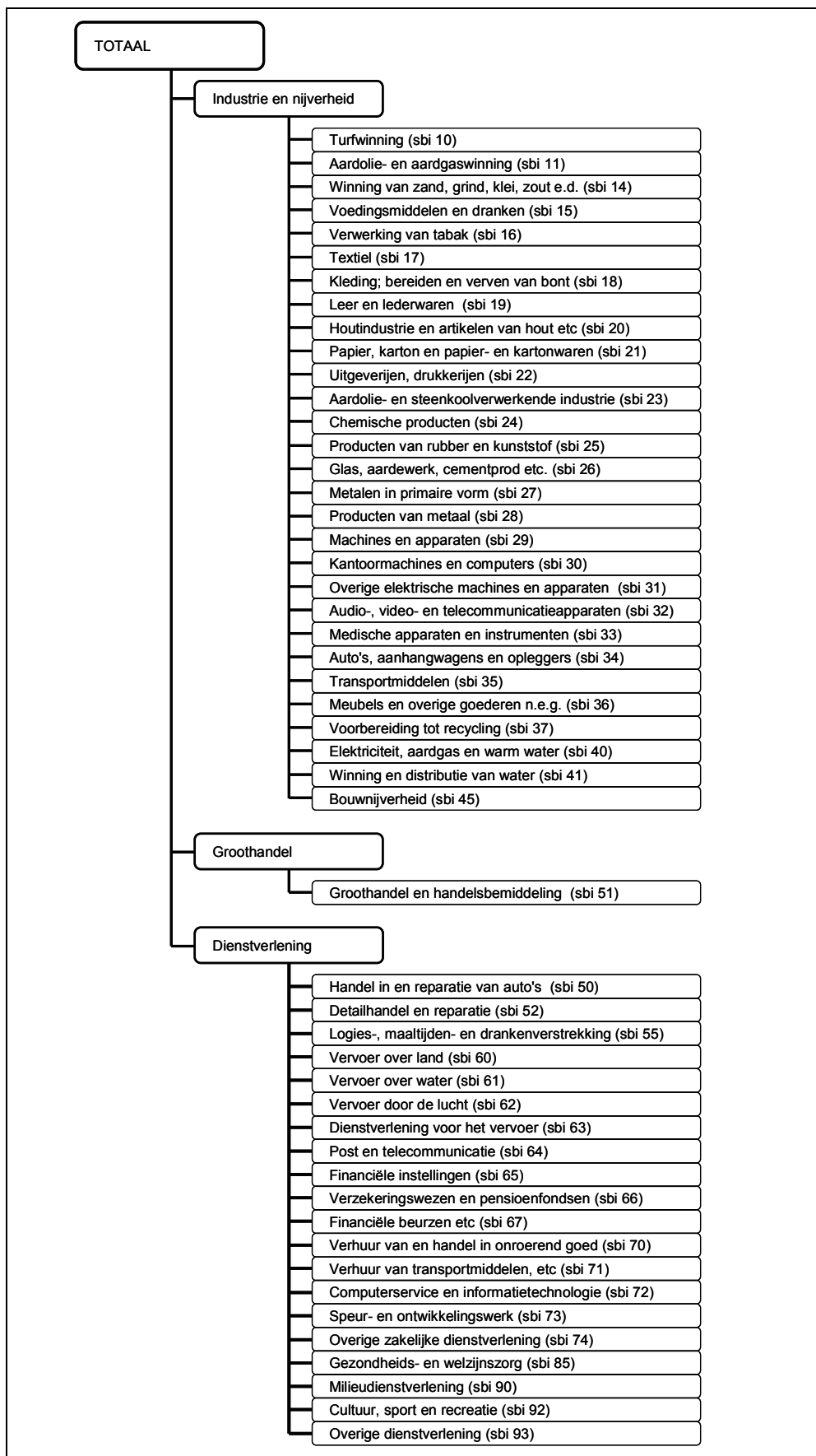
Verschillen in arbeidsproductiviteit tussen exporteurs en niet-exporteurs zijn wel weer het grootst bij kleine ondernemingen. Kleine exporterende ondernemingen geven veel minder uit aan overige kosten dan even grote niet-exporteurs. Daarentegen zijn de arbeidskosten per werknemer bij kleine exporterende ondernemingen veel hoger dan bij niet-exporteurs. Bij grotere ondernemingen is dit

verschil kleiner. Tenslotte zien we dat bij het middenbedrijf de verschillen tussen exporteurs en niet-exporteurs het grootst zijn (ten opzichte van het klein- en grootbedrijf) voor wat betreft het gebruik van uitzendkrachten en arbeidskosten. Middelgrote exporteurs geven een groter deel van de arbeidskosten uit aan uitzendkrachten ten opzichte van middelgrote niet-exporteurs, terwijl de totale arbeidskosten als percentage van de omzet voor exporterende middelgrote bedrijven juist veel lager ligt dan die van niet-exporterende bedrijven van dezelfde omvang.

Figuur 2.3 Vergelijking kenmerken van een exporterende en niet-exporterende bedrijven in Nederland, naar grootteklasse (2007)

Figuur 2.4 Gebruikte aggregatie van bedrijfstakken

3. Methoden en achtergronden

3.1 Koppelbestand (ABR-IH)

Om tot een analysebestand te komen is er in eerste instantie gebruik gemaakt van de voorlopige koppeling uit 2008, tussen het algemeen bedrijven register (ABR) en de statistiek internationale handel in goederen (IH). De populatie van de statistiek van de Internationale Handel bestaat uit alle ondernemingen in Nederland, dat wil zeggen de ondernemingen die een BTW-nummer hebben en handel met het buitenland voeren. In het ABR zitten uitsluitend bedrijven met een Nederlandse vestiging.

De ABR data zijn gebaseerd op bedrijfseenheden (BE), terwijl de IH data op BTW-nummer of douane-nummer binnenkomt. Met behulp van informatie van de belastingdienst over in Nederland handelende personen, kunnen deze BTW-nummers aan een bedrijfseenheid gekoppeld worden. De belastingdienst heeft inzicht in de werkmaatschappijen die samen een fiscale eenheid vormen en als zodanig aangifte doen voor de omzetbelasting en de internationale handel.

In 2008 is deze informatie eenmalig aan het ABR gekoppeld om zodoende tot een voorlopige koppeling tussen de statistiek internationale handel en het ABR te komen. Deze voorlopige koppeling is gebruikt om de internationale handelsgegevens van 2007 en 2008 van bedrijfsinformatie te voorzien. Zodoende is de kwaliteit van de koppeling met betrekking tot de cijfers van 2008 beter dan die van 2007 (Zie hoofdstuk A1 en B1 in de CBS Internationalisation Monitor 2009 voor de eerste uitkomsten van deze koppeling). Vóór 2007 is er een handmatige koppeling gelegd tussen de fiscale nummers van de internationale handel en de bedrijfseenheden. Het algehele koppelresultaat is iets slechter dan in 2008, maar nog steeds van voldoende kwaliteit om dit onderzoek uit te voeren. Wij maken hier gebruik van deze gekoppelde jaarbestanden vanaf 2002.

Box 1. Algemene definities

Bedrijfseenheid (BE). Feitelijke actor in het productieproces die gekenmerkt wordt door autonomie, beschrijfbaarheid en externe gerichtheid.

Algemeen Bedrijven Register (ABR). Systeem met een registratie met identificerende gegevens en structuurgegevens over bedrijven. Hieruit wordt de statistische eenheid (BE) afgeleid en vastgelegd binnen het register.

Statistiek internationale handel (IH). Rapportage van gegevens over de verschillende handelsstromen en goederensoorten die Nederland binnenkomen dan wel verlaten. Voor de handel met de EU-lidstaten (Intrahandel) wordt gebruik gemaakt van een CBS-enquête op basis van vrijstellingen. Alle ondernemingen die de vrijstellingsdrempel van 900.000 euro

per jaar overschrijden zijn opgaveplichtig. Voor de handel met de niet-EU-landen (Extrahandel) wordt voornamelijk een registratie van de douane aangewend.

Grootteklasse (GK). Indeling op basis van het aantal werkzame personen in een bedrijf, ongeacht of zij in loondienst zijn of anderszins betaalde arbeid verrichten.

Standaard Bedrijfsindeling (SBI). Een systematische hiërarchische indeling van alle in Nederland voorkomende economische activiteiten, gebruikt om bedrijfseenheden in te delen naar hun hoofdactiviteit. Voor dit onderzoek is gebruik gemaakt van de twee-cijferige SBI indeling. Een toegespitste selectie is gemaakt van de belangrijkste sectoren (op basis van het belang in de Nederlandse economie en aantal bedrijven), en de rest is samengevat in de categorie “overig”.

De analyses worden op bedrijfseenheid (BE) niveau uitgevoerd, maar een ondernemingsgroep (OND) kan ook meer dan één bedrijfseenheid omvatten. Deze statistische eenheid omvat alle juridische eenheden waarover overwegende zeggenschap kan worden uitgeoefend en wordt doorgaans gebruikt bij de beschrijving van ondernemingen waar de feitelijke transactor uit een combinatie van bedrijfseenheden bestaat. Binnen een onderneming kan het voorkomen dat de productie of innovatie activiteiten in één (of meerdere) bedrijfseenheid(en) worden uitgevoerd, en de handelsactiviteiten onder een andere bedrijfseenheid van de onderneming worden geregistreerd. De productie- of innovatieactiviteiten van een onderneming kunnen echter niet los worden gezien van de handelsactiviteiten van deze onderneming (en andersom). Een BE wordt daarom ook als exporteur aangemerkt als het onderdeel is van een ondernemingsgroep waarvan één of meerdere BEs exporteren (ook al wordt onder de naam van individuele BE zelf geen handel gedreven).

Op basis van deze definitie kan ongeveer 7% van de Nederlandse BEs als ‘exporteur’ worden weergegeven, zie tabel 3.1.

Tabel 3.1 Aantal exporteurs*, in 2002 en 2007

	2002	2007
BEs in het ABR	1055566	1230547
BEs met export	75678	85544
% exporteurs*	7%	7%

*bedrijfseenheden die onderdeel zijn van een ondernemingsgroep waarvan tenminste één bedrijfseenheid exporteert

3.2 Koppeling met de innovatiedata (CIS) en productiestatistieken (PS)

Aan de IH gegevens zijn bedrijfseconomische gegevens uit de productiestatistieken (PS) gekoppeld en R&D gegevens uit de Community Innovation Surveys (CIS). Het totale aantal observaties in de opgehoogde datasets bedragen in de PS-IH koppeling respectievelijk 453.299 en 333.339 waarnemingen in 2002 en 2007. In de CIS-IH koppeling is het totale aantal waarnemingen respectievelijk 59.652 en 62.854 in 2002 en 2007. De koppelresultaten worden weergegeven in tabel 3.2. Deze tabel laat ook zien dat de vergelijkingen tussen exporteurs en niet-exporteurs niet zijn gebaseerd op een integrale waarneming van de populatie (het ABR) maar op

waarneming van de CIS en PS steekproeven. Om voor de descriptieve tabellen wel integrale resultaten te kunnen presenteren zijn beide steekproeven opgehoogd met de gebruikelijke gewichten die worden toegepast om tot ophoogresultaten te komen, zoals verder is toegelicht in de beschrijvingen van de PS en CIS in de onderstaande secties.

Tabel 3.2 Koppelresultaten 2002-2007; ongewogen en gewogen

	Ongewogen		Gewogen	
	2002	2007	2002	2007
Productiestatistieken (PS)				
Totaal aantal BEs	53910	55698	453299	333339
Exporteurs	17975	15580	53278	38311
% exporteurs	33%	28%	12%	11%
Innovatie statistieken (CIS)				
Totaal aantal BEs	10638	9935	59652	62854
Exporteurs	5052	4384	21108	20264
% exporteurs	47%	44	35%	32%

PS: Steekproef en ophoging

De productiestatistiek (PS) beschrijft cijfermatig de productieresultaten voor het totaal van de bedrijfsactiviteiten. De productiestatistieken van het CBS handelen over bedrijfseenheden die in het ABR zijn gedefinieerd en informatie wordt verkregen door middel van enquêtering op steekproefbasis. De steekproefomvang varieert sterk per bedrijfstak, in totaal worden ruim 60 duizend bedrijven benaderd. Dit is circa 8 procent van de totale Nederlandse bedrijvenpopulatie.

De op basis van een steekproef ontvangen gegevens worden opgehoogd naar het totale aantal bedrijven in een branche. Voor bedrijven met minder dan 10 werkzame personen wordt hierbij gebruik gemaakt van hulpinformatie van de Belastingdienst. Deze fiscale informatie wordt gebruikt om de niet uit de waarneming bekende bedrijfsgegevens te schatten zodat een totaalbeeld van de branches kan worden geschetst. Tabel 3.3 geeft de verdeling van het aantal observaties per grootteklasse en geselecteerde sectoren weer.

Tabel 3.3 Aantal observaties in the PS-IH dataset

	2002			2007		
	Totaal	Niet-exporteur	Exporteur	Totaal	Niet-exporteur	Exporteur
TOTAAL	453.299	400.021	53.278	332.973	294.662	38.311
<i>Naar bedrijfstak</i>						
Voedingsmiddelen en dranken	4.172	3.184	988	3.641	2.625	1.016
Uitgeverijen, drukkerijen	4.379	3.023	1.356	4.008	3.051	957
Chemische producten	727	116	610	753	184	569
Producten van rubber en kunststof	964	259	705	374	47	327
Glas, aardewerk, cement-, kalk- en gipsproducten	1.028	559	469	1.003	610	394
Producten van metaal	4.881	2.946	1.935	2.018	845	1.172
Machines en apparaten	3.050	1.215	1.835	2.308	817	1.491
Overige elektrische machines en apparaten	645	272	373	603	216	387
Medische apparaten en instrumenten	1.222	855	367	1.353	891	461
Bouwnijverheid	31.566	29.744	1.822	29.957	28.594	1.363
Handel in en reparatie van auto's en motorfietsen	23.622	20.150	3.472	19.988	16.573	3.415
Groothandel en handelsbemiddeling	38.079	17.625	20.454	26.981	13.630	13.350
Detailhandel, reparatie van consumentenartikelen	87.597	83.419	4.177	23.047	21.452	1.595
Horeca	40.475	40.154	322	18.689	18.556	133
Vervoer over land	15.337	14.401	937	13.217	12.523	694
Vervoer over water	4.155	4.003	151	4.098	3.987	111
Dienstverlening voor het vervoer	6.454	5.175	1.279	4.209	3.428	781
Post en telecommunicatie	4.300	4.096	204	3.884	3.626	258
Verhuur van transportmiddelen etc.	5.082	4.694	388	4.416	4.127	289
Computerservice en informatietechnologie	23.240	21.230	2.010	21.123	19.661	1.462
Overige zakelijke dienstverlening	117.402	111.679	5.723	109.013	104.963	4.050
Overig	34.924	31.222	3.702	38.292	34.255	4.036
<i>Naar grootteklasse</i>						
1 werknemer	139.027	134.992	4.035	140.208	135.393	4.815
2 werknemers	123.773	113.997	9.776	59.133	54.721	4.413
3-4 werknemers	72.359	64.139	8.220	40.681	36.318	4.363
5-9 werknemers	58.558	48.349	10.209	34.989	29.759	5.230
10 - 19 werknemers	32.855	24.169	8.686	27.990	20.898	7.092
20 - 49 werknemers	17.115	10.290	6.825	19.649	12.642	7.007
50 - 99 werknemers	5.023	2.387	2.636	5.421	2.867	2.554
100 - 149 werknemers	1.656	656	1.000	1.779	781	998
150 - 199 werknemers	742	257	485	768	321	447
200 - 249 werknemers	437	122	315	450	174	276
250 - 499 werknemers	785	207	578	874	332	542
500 - 999 werknemers	371	96	275	407	117	290
1000 - 1999 werknemers	160	39	121	169	40	129
2000 en meer werknemers	103	31	72	124	39	85

CIS: Steekproef en ophoging

Het CBS houdt om de twee jaar een Innovatie-enquête (CIS). Hiermee wordt een beeld verkregen van de mate waarin het bedrijfsleven vernieuwingen doorvoert in zowel producten, diensten en processen als in de bedrijfsvoering. De nadruk bij de innovatie-enquête ligt op het detecteren van innovatieve bedrijven, die ongeveer 40 procent van de populatie uitmaken. Een enquête omvat drie verslagjaren, waarbij het laatste jaar hetzelfde is als het eerste jaar in de volgende enquête. De tabellen in sectie 4 bevatten de resultaten van de enquêtes uit 2002 en 2006.

De CIS data worden genoteerd op BE niveau en betreft alle bedrijven met 10 of meer werkzame personen uit de beschouwde bedrijfsklassen. De populatie geënquêteerde bedrijven omvat elk jaar ongeveer 10.000 bedrijven waarvan bekend is of vermoed wordt dat innoverende activiteiten en/of R&D tot hun bedrijfsactiviteiten behoren. Dit zijn niet noodzakelijkerwijs elk enquêtejaar exact dezelfde bedrijven. Deze populatiedynamiek kan daardoor van grote invloed zijn op de resultaten van bepaalde indicatoren van het ene op het ander jaar. Om dit te voorkomen worden de resultaten worden opgehoogd naar het totale aantal bedrijven in een branche door middel van het uitzetten van gerespondeerde bedrijven tegen de totale populatie binnen een cel. Een cel is een SBI 2digit en grootteklasse werknemersgroep combinatie. Uitschieters (bedrijven die om wat voor reden dan

ook het gemiddelde in een cel te zeer verstoren) krijgen een ophoogfactor 1 en tellen niet mee bij het bepalen van de overige ophoogfactoren.

Tabel 3.4 Aantal observaties in the PS-CIS dataset

	2002			2007		
	Totaal	Niet-exporteur	Exporteur	Totaal	Niet-exporteur	Exporteur
TOTAAL	59.652	38.544	21.108	62.854	42.591	20.264
<i>Naar bedrijfstak</i>						
Voedingsmiddelen en dranken	1.649	947	703	1.435	772	663
Uitgeverijen, drukkerijen	1.303	589	714	1.190	561	629
Chemische producten	437	12	425	445	53	392
Producten van rubber en kunststof	512	56	456	526	67	459
Glas, aardewerk, cement-, kalk- en gipsproducten	476	145	331	379	108	271
Producten van metaal	2.190	770	1.420	2.068	797	1.271
Machines en apparaten	1.514	302	1.212	1.489	192	1.297
Overige elektrische machines en apparaten	290	66	224	264	46	218
Medische apparaten en instrumenten	372	166	206	429	198	231
Bouwnijverheid	8.535	7.363	1.171	8.240	7.265	975
Handel in en reparatie van auto's en motorfietsen	2.861	1.703	1.158	2.540	1.592	949
Groothandel en handelsbemiddeling	7.784	1.715	6.069	8.630	2.129	6.501
Detailhandel, reparatie van consumentenartikelen	5.567	4.665	902	5.541	4.752	789
Horeca	3.251	3.090	162	3.776	3.715	61
Vervoer over land	3.027	2.439	589	2.858	2.494	363
Vervoer over water	203	132	71	222	149	72
Dienstverlening voor het vervoer	1.077	694	383	1.221	755	466
Post en telecommunicatie	262	195	67	291	262	28
Verhuur van transportmiddelen etc	333	187	146	393	257	136
Computerservice en informatietechnologie	1.359	967	392	1.879	1.386	493
Overige zakelijke dienstverlening	7.879	6.647	1.232	10.178	8.869	1.309
Overig	8.769	5.694	3.075	8.864	6.173	2.691
<i>Naar grootteklasse</i>						
1 - 9 werknemers						
10 - 19 werknemers	*	*	*	*	*	*
20 - 49 werknemers	31.110	22.807	8.302	31.947	24.233	7.715
50 - 99 werknemers	18.231	11.187	7.044	20.379	13.273	7.106
100 - 149 werknemers	5.492	2.705	2.787	5.707	3.061	2.646
150 - 199 werknemers	1.779	765	1.014	1.891	896	995
200 - 249 werknemers	847	324	524	804	346	458
250 - 499 werknemers	475	161	314	472	185	287
500 - 999 werknemers	949	315	634	911	349	563
1000 - 1999 werknemers	453	164	289	437	141	296
2000 en meer werknemers	211	63	148	179	57	122

*nb: geen observaties

Variabelendefinities

Op basis van de analysebestanden zijn diverse economische en R&D variabelen gedefinieerd. In deel 4.1 worden variabelen uit de productiestatistieken vergeleken en in deel 4.2 worden de R&D gegevens gepresenteerd.

Er zijn ook diverse nieuwe variabelen berekend zoals arbeidsproductiviteit en winstgevendheid. Deze ratio's geven beter inzicht over de omvang en het succes van de verrichtingen van ondernemingen. Voor de ratio berekeningen zijn de onderliggende variabelen eerst opgehoogd naar sector en grootteklasse totalen en daarna pas gedeeld, in plaats van eerst de ratio's per bedrijf te berekenen en daarna de opgehoogde sector en grootteklasse gemiddelden te berekenen. Deze methode is toegepast om te voorkomen dat kleine ondernemingen teveel gewicht krijgen toegewezen in de berekeningen van sector en grootteklasse totalen.

Om ervoor te zorgen dat individuele extreme waarden de resultaten niet beïnvloeden, zijn in ieder jaar de 0,1 procent meest extreme observaties voor de PS variabelen niet meegenomen in de beschrijvende tabellen. De aldus gedefinieerde en gecalculerde variabelen zijn vervolgens uitgesplitst naar de bedrijfstak en omvang van ondernemingen.

4. Tabellen: Productiestatistieken

Tabel 4.1 Totaal aantal werknemers, per sector of grootteklasse ('000)

	2002			2007		
	Totaal	Niet-exporteur	Exporteur	Totaal	Niet-exporteur	Exporteur
TOTAAL	3.569	2.015	1.554	3.736	2.084	1.653
<i>Naar bedrijfstak</i>						
Voedingsmiddelen en dranken	131	34	96	127	29	99
Uitgeverijen, drukkerijen	77	24	53	67	25	42
Chemische producten	70	2	67	63	2	61
Producten van rubber en kunststof	35	3	32	34	4	31
Glas, aardewerk, cement-, kalk- en gipsproducten	34	5	29	31	5	26
Producten van metaal	100	32	68	93	26	67
Machines en apparaten	93	12	81	97	12	86
Overige elektrische machines en apparaten	21	3	18	20	2	17
Medische apparaten en instrumenten	24	7	17	28	7	21
Bouwnijverheid	446	330	116	413	290	124
Handel in en reparatie van auto's en motorfietsen	143	84	59	140	81	59
Groothandel en handelsbemiddeling	435	96	339	448	109	339
Detailhandel en reparatie van consumentenartikelen	441	330	111	428	306	122
Horeca	217	203	14	164	150	15
Vervoer over land	164	118	47	173	126	47
Vervoer over water	28	18	10	27	17	10
Dienstverlening voor het vervoer	92	46	46	102	47	55
Post en telecommunicatie	42	17	25	42	24	18
Verhuur van transportmiddelen, machines, werktuigen	26	17	9	25	16	10
Computerservice en informatietechnologie	107	76	32	111	77	34
Overige zakelijke dienstverlening	560	448	112	555	456	100
Overig	283	111	173	546	273	273
<i>Naar grootteklasse</i>						
1 werknemer	162	157	5	205	197	7
2 werknemers	247	225	22	173	157	16
3-4 werknemers	250	218	32	200	178	22
5-9 werknemers	383	309	74	328	273	55
10 - 19 werknemers	457	328	129	400	289	110
20 - 49 werknemers	544	312	231	598	369	230
50 - 99 werknemers	336	148	188	362	175	187
100 - 149 werknemers	188	65	123	210	80	131
150 - 199 werknemers	117	36	82	128	46	82
200 - 249 werknemers	97	25	72	103	33	70
250 - 499 werknemers	260	58	203	283	89	194
500 - 999 werknemers	240	49	191	280	67	213
1000 - 1999 werknemers	200	43	157	232	49	183
2000 en meer werknemers	81	36	45	213	65	148

Tabel 4.2 Gemiddelde arbeidsproductiviteit (toegevoegde waarde/vte) per bedrijf ('000 €)

	2002			2007		
	Totaal	Niet-exporteur	Exporteur	Totaal	Niet-exporteur	Exporteur
TOTAAL	50,6	43,8	59,4	62,4	53,4	73,8
<i>Naar bedrijfstak</i>						
Voedingsmiddelen en dranken	55,9	34,1	63,7	69,2	42,7	76,9
Uitgeverijen, drukkerijen	62,1	48,6	68,4	73,8	61,0	81,6
Chemische producten	78,6	104,1	77,7	126,3	139,5	126,0
Producten van rubber en kunststof	56,5	43,9	57,7	62,2	51,4	63,5
Glas, aardewerk, cement-, kalk- en gipsproducten	64,9	61,9	65,4	73,2	58,8	76,0
Producten van metaal	49,1	44,2	51,5	64,8	55,9	68,1
Machines en apparaten	50,6	43,8	51,6	67,4	63,9	67,9
Overige elektrische machines en apparaten	53,8	43,3	55,4	63,8	48,0	65,9
Medische apparaten en instrumenten	56,8	48,4	60,2	72,8	52,5	80,0
Bouwnijverheid	49,7	48,3	53,7	57,0	53,9	64,3
Handel in en reparatie van auto's en motorfietsen	45,5	40,5	52,6	49,0	41,2	59,8
Groothandel en handelsbemiddeling	64,7	54,1	67,7	79,5	66,4	83,7
Detailhandel en reparatie van consumentenartikelen	34,4	31,5	43,1	40,2	34,3	55,0
Horeca	31,0	29,6	50,2	36,9	36,1	45,8
Vervoer over land	45,5	44,3	48,6	54,2	52,7	57,9
Vervoer over water	58,0	55,7	62,1	99,0	74,7	143,0
Dienstverlening voor het vervoer	42,7	47,5	37,9	64,5	64,7	64,4
Post en telecommunicatie	52,0	44,2	57,3	74,3	70,5	79,4
Verhuur van transportmiddelen, machines, werktuigen	118,6	92,6	167,3	133,5	96,9	192,4
Computerservice en informatietechnologie	56,0	48,6	73,6	64,2	60,7	72,3
Overige zakelijke dienstverlening	51,3	52,1	47,9	65,3	64,6	68,7
Overig	52,7	37,1	62,7	61,2	53,7	68,7
<i>Naar grootteklasse</i>						
1 werknemer	35,1	34,6	49,7	42,2	42,0	47,0
2 werknemers	36,0	34,5	50,6	49,9	48,7	61,7
3-4 werknemers	40,3	37,8	57,4	48,8	46,9	64,3
5-9 werknemers	43,6	40,7	55,9	54,7	51,3	71,4
10 - 19 werknemers	47,8	44,1	57,3	55,9	50,1	71,2
20 - 49 werknemers	50,8	46,8	56,3	60,1	53,2	71,2
50 - 99 werknemers	54,0	50,0	57,2	66,0	59,5	72,1
100 - 149 werknemers	59,3	56,3	60,9	76,9	61,7	86,2
150 - 199 werknemers	52,7	55,6	51,5	75,4	72,3	77,1
200 - 249 werknemers	59,6	55,7	60,9	70,2	55,1	77,3
250 - 499 werknemers	64,0	54,0	66,8	75,9	66,1	80,4
500 - 999 werknemers	59,4	55,0	60,6	73,4	66,6	75,6
1000 - 1999 werknemers	49,4	39,4	52,1	64,9	63,9	65,2
2000 en meer werknemers	89,4	77,8	98,5	69,9	64,0	72,5

Tabel 4.3 Gemiddelde toegevoegde waarde per bedrijf ('000 €)

	2002			2007		
	Totaal	Niet-exporteur	Exporteur	Totaal	Niet-exporteur	Exporteur
TOTAAL	398	220	1.733	701	378	3.185
<i>Naar bedrijfstak</i>						
Voedingsmiddelen en dranken	1.751	366	6.216	2.421	467	7.473
Uitgeverijen, drukkerijen	1.089	387	2.654	1.229	501	3.548
Chemische producten	7.522	2.085	8.559	10.547	1.177	13.581
Producten van rubber en kunststof	2.079	511	2.654	5.694	3.920	5.949
Glas, aardewerk, cement-, kalk- en gipsproducten	2.140	561	4.022	2.269	499	5.010
Producten van metaal	1.007	475	1.818	2.987	1.698	3.916
Machines en apparaten	1.540	443	2.267	2.841	914	3.896
Overige elektrische machines en apparaten	1.733	435	2.678	2.084	514	2.961
Medische apparaten en instrumenten	1.126	391	2.837	1.516	436	3.603
Bouwnijverheid	702	536	3.414	787	546	5.828
Handel in en reparatie van auto's en motorfietsen	276	169	894	342	201	1.028
Groothandel en handelsbemiddeling	738	294	1.121	1.321	533	2.125
Detailhandel en reparatie van consumentenartikelen	173	124	1.144	747	489	4.222
Horeca	166	150	2.209	325	291	5.032
Vervoer over land	487	362	2.417	708	530	3.913
Vervoer over water	390	245	4.224	655	328	12.354
Dienstverlening voor het vervoer	609	420	1.371	1.570	892	4.546
Post en telecommunicatie	504	181	6.996	812	475	5.541
Verhuur van transportmiddelen, machines, werktuigen	615	340	3.947	769	368	6.487
Computerservice en informatietechnologie	259	173	1.161	337	239	1.660
Overige zakelijke dienstverlening	245	209	938	333	280	1.693
Overig	427	131	2.925	872	428	4.638
<i>Naar grootteklasse</i>						
1 werknemer	41	40	65	62	61	72
2 werknemers	72	68	112	146	140	230
3-4 werknemers	139	128	226	240	230	322
5-9 werknemers	285	260	403	513	471	754
10 - 19 werknemers	664	598	848	799	694	1.108
20 - 49 werknemers	1.615	1.421	1.908	1.832	1.552	2.336
50 - 99 werknemers	3.612	3.106	4.071	4.409	3.638	5.275
100 - 149 werknemers	6.734	5.569	7.498	9.101	6.313	11.283
150 - 199 werknemers	8.338	7.742	8.655	12.579	10.286	14.226
200 - 249 werknemers	13.205	11.198	13.982	16.086	10.457	19.634
250 - 499 werknemers	21.221	15.093	23.415	24.576	17.808	28.722
500 - 999 werknemers	38.460	28.201	42.041	50.451	38.188	55.399
1000 - 1999 werknemers	61.651	43.292	67.569	89.066	77.606	92.620
2000 en meer werknemers	70.289	89.315	62.097	119.973	106.350	126.223

Tabel 4.4 Toegevoegde waarde, totaal van sector of grootteklasse (mld €)

	2002			2007		
	Totaal	Niet-exporteur	Exporteur	Totaal	Niet-exporteur	Exporteur
TOTAAL	180,5	88,2	92,3	233,3	111,3	122,0
<i>Naar bedrijfstak</i>						
Voedingsmiddelen en dranken	7,3	1,2	6,1	8,8	1,2	7,6
Uitgeverijen, drukkerijen	4,8	1,2	3,6	4,9	1,5	3,4
Chemische producten	5,5	0,2	5,2	7,9	0,2	7,7
Producten van rubber en kunststof	2,0	0,1	1,9	2,1	0,2	1,9
Glas, aardewerk, cement-, kalk- en gipsproducten	2,2	0,3	1,9	2,3	0,3	2,0
Producten van metaal	4,9	1,4	3,5	6,0	1,4	4,6
Machines en apparaten	4,7	0,5	4,2	6,6	0,7	5,8
Overige elektrische machines en apparaten	1,1	0,1	1,0	1,3	0,1	1,1
Medische apparaten en instrumenten	1,4	0,3	1,0	2,1	0,4	1,7
Bouwnijverheid	22,2	16,0	6,2	23,6	15,6	7,9
Handel in en reparatie van auto's en motorfietsen	6,5	3,4	3,1	6,8	3,3	3,5
Groothandel en handelsbemiddeling	28,1	5,2	22,9	35,6	7,3	28,4
Detailhandel en reparatie van consumentenartikelen	15,2	10,4	4,8	17,2	10,5	6,7
Horeca	6,7	6,0	0,7	6,1	5,4	0,7
Vervoer over land	7,5	5,2	2,3	9,4	6,6	2,7
Vervoer over water	1,6	1,0	0,6	2,7	1,3	1,4
Dienstverlening voor het vervoer	3,9	2,2	1,8	6,6	3,1	3,6
Post en telecommunicatie	2,2	0,7	1,4	3,2	1,7	1,4
Verhuur van transportmiddelen, machines, werktuigen	3,1	1,6	1,5	3,4	1,5	1,9
Computerservice en informatietechnologie	6,0	3,7	2,3	7,1	4,7	2,4
Overige zakelijke dienstverlening	28,7	23,4	5,4	36,3	29,4	6,9
Overig	14,9	4,1	10,8	33,4	14,7	18,7
<i>Naar grootteklasse</i>						
1 werknemer	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2 werknemers	5,7	5,4	0,3	8,6	8,3	0,3
3-4 werknemers	8,9	7,8	1,1	8,7	7,6	1,0
5-9 werknemers	10,1	8,2	1,9	9,8	8,4	1,4
10 - 19 werknemers	16,7	12,6	4,1	18,0	14,0	3,9
20 - 49 werknemers	21,8	14,5	7,4	22,4	14,5	7,9
50 - 99 werknemers	27,6	14,6	13,0	36,0	19,6	16,4
100 - 149 werknemers	18,1	7,4	10,7	23,9	10,4	13,5
150 - 199 werknemers	11,2	3,7	7,5	16,2	4,9	11,3
200 - 249 werknemers	6,2	2,0	4,2	9,7	3,3	6,4
250 - 499 werknemers	5,8	1,4	4,4	7,2	1,8	5,4
500 - 999 werknemers	16,7	3,1	13,5	21,5	5,9	15,6
1000 - 1999 werknemers	14,3	2,7	11,6	20,5	4,5	16,1
2000 en meer werknemers	9,9	1,7	8,2	15,1	3,1	11,9
	7,2	2,8	4,5	14,9	4,1	10,7

Tabel 4.5 Gemiddelde netto omzet per bedrijf ('000 €)

	2002			2007		
	Totaal	Niet-exporteur	Exporteur	Totaal	Niet-exporteur	Exporteur
TOTAAL	1.591	688	8.376	2.888	1.216	15.749
<i>Naar bedrijfstak</i>						
Voedingsmiddelen en dranken	9.246	1.053	35.649	13.282	1.479	43.793
Uitgeverijen, drukkerijen	2.854	906	7.196	3.326	1.219	10.048
Chemische producten	37.371	8.717	42.836	46.401	4.581	59.943
Producten van rubber en kunststof	6.483	1.675	8.248	20.322	13.266	21.336
Glas, aardewerk, cement-, kalk- en gipsproducten	6.105	1.700	11.356	7.263	1.877	15.600
Producten van metaal	3.029	1.193	5.825	9.863	4.545	13.697
Machines en apparaten	4.684	1.209	6.986	9.775	2.564	13.725
Overige elektrische machines en apparaten	5.851	1.303	9.162	10.653	1.478	15.779
Medische apparaten en instrumenten	4.052	731	11.783	3.992	912	9.942
Bouwnijverheid	2.110	1.538	11.448	2.683	1.769	21.866
Handel in en reparatie van auto's en motorfietsen	2.516	1.413	8.916	3.320	1.832	10.542
Groothandel en handelsbemiddeling	5.214	1.931	8.043	10.010	3.772	16.379
Detailhandel en reparatie van consumentenartikelen	837	579	5.989	3.632	2.314	21.372
Horeca	376	338	5.058	892	817	11.414
Vervoer over land	1.194	751	8.009	1.877	1.228	13.586
Vervoer over water	929	543	11.137	1.860	749	41.576
Dienstverlening voor het vervoer	2.762	1.747	6.870	6.673	3.678	19.812
Post en telecommunicatie	2.242	803	31.161	3.474	1.933	25.162
Verhuur van transportmiddelen, machines, werktuigen	1.531	810	10.244	1.905	910	16.102
Computerservice en informatietechnologie	621	334	3.651	959	550	6.452
Overige zakelijke dienstverlening	555	399	3.610	700	552	4.534
Overig	1.223	314	8.885	2.603	975	16.423
<i>Naar grootteklasse</i>						
1 werknemer	98	94	210	173	166	370
2 werknemers	250	211	703	481	431	1.096
3-4 werknemers	518	408	1.375	951	828	1.981
5-9 werknemers	1.080	835	2.237	1.922	1.617	3.655
10 - 19 werknemers	2.559	1.837	4.568	3.432	2.251	6.914
20 - 49 werknemers	6.830	4.500	10.344	8.137	5.317	13.224
50 - 99 werknemers	15.598	10.597	20.126	20.245	11.412	30.159
100 - 149 werknemers	30.450	19.532	37.612	40.845	20.485	56.779
150 - 199 werknemers	37.374	21.916	45.578	60.478	34.285	79.288
200 - 249 werknemers	57.443	38.102	64.933	69.881	35.742	91.403
250 - 499 werknemers	86.097	41.064	102.225	105.978	55.666	136.796
500 - 999 werknemers	141.843	78.549	163.938	192.177	94.932	231.411
1000 - 1999 werknemers	243.862	165.232	269.206	315.544	248.112	336.453
2000 en meer werknemers	314.412	268.810	334.046	474.348	301.691	553.567

Tabel 4.6 Netto omzet, totaal van sector of grootteklasse (mld €)

	2002			2007		
	Totaal	Niet-exporteur	Exporteur	Totaal	Niet-exporteur	Exporteur
TOTAAL	721,4	275,2	446,2	961,7	358,3	603,3
<i>Naar bedrijfstak</i>						
Voedingsmiddelen en dranken	38,6	3,4	35,2	48,4	3,9	44,5
Uitgeverijen, drukkerijen	12,5	2,7	9,8	13,3	3,7	9,6
Chemische producten	27,2	1,0	26,1	34,9	0,8	34,1
Producten van rubber en kunststof	6,3	0,4	5,8	7,6	0,6	7,0
Glas, aardewerk, cement-, kalk- en gipsproducten	6,3	1,0	5,3	7,3	1,1	6,1
Producten van metaal	14,8	3,5	11,3	19,9	3,8	16,1
Machines en apparaten	14,3	1,5	12,8	22,6	2,1	20,5
Overige elektrische machines en apparaten	3,8	0,4	3,4	6,4	0,3	6,1
Medische apparaten en instrumenten	5,0	0,6	4,3	5,4	0,8	4,6
Bouwnijverheid	66,6	45,8	20,9	80,4	50,6	29,8
Handel in en reparatie van auto's en motorfietsen	59,4	28,5	31,0	66,4	30,4	36,0
Groothandel en handelsbemiddeling	198,5	34,0	164,5	270,1	51,4	218,7
Detailhandel en reparatie van consumentenartikelen	73,3	48,3	25,0	83,7	49,6	34,1
Horeca	15,2	13,6	1,6	16,7	15,2	1,5
Vervoer over land	18,3	10,8	7,5	24,8	15,4	9,4
Vervoer over water	3,9	2,2	1,7	7,6	3,0	4,6
Dienstverlening voor het vervoer	17,8	9,0	8,8	28,1	12,6	15,5
Post en telecommunicatie	9,6	3,3	6,4	13,5	7,0	6,5
Verhuur van transportmiddelen, machines, werktuigen	7,8	3,8	4,0	8,4	3,8	4,7
Computerservice en informatietechnologie	14,4	7,1	7,3	20,3	10,8	9,4
Overige zakelijke dienstverlening	65,2	44,5	20,7	76,3	58,0	18,4
Overig	42,7	9,8	32,9	99,7	33,4	66,3
<i>Naar grootteklasse</i>						
1 werknemer	13,6	12,8	0,8	24,2	22,4	1,8
2 werknemers	30,9	24,1	6,9	28,4	23,6	4,8
3-4 werknemers	37,5	26,2	11,3	38,7	30,1	8,6
5-9 werknemers	63,2	40,4	22,8	67,2	48,1	19,1
10 - 19 werknemers	84,1	44,4	39,7	96,1	47,0	49,0
20 - 49 werknemers	116,9	46,3	70,6	159,9	67,2	92,7
50 - 99 werknemers	78,3	25,3	53,1	109,7	32,7	77,0
100 - 149 werknemers	50,4	12,8	37,6	72,7	16,0	56,7
150 - 199 werknemers	27,7	5,6	22,1	46,4	11,0	35,4
200 - 249 werknemers	25,1	4,6	20,5	31,4	6,2	25,2
250 - 499 werknemers	67,6	8,5	59,1	92,6	18,5	74,1
500 - 999 werknemers	52,6	7,5	45,1	78,2	11,1	67,1
1000 - 1999 werknemers	39,0	6,4	32,6	53,3	9,9	43,4
2000 en meer werknemers	32,4	8,3	24,1	58,8	11,8	47,1

Tabel 4.7 Gemiddeld bruto bedrijfsresultaat als percentage van omzet, per bedrijf

	2002			2007		
	Totaal	Niet-exporteur	Exporteur	Totaal	Niet-exporteur	Exporteur
TOTAAL	9%	12%	7%	7%	9%	6%
<i>Naar bedrijfstak</i>						
Voedingsmiddelen en dranken	8%	12%	7%	5%	8%	5%
Uitgeverijen, drukkerijen	13%	14%	13%	1%	12%	9%
Chemische producten	9%	11%	9%	7%	13%	7%
Producten van rubber en kunststof	11%	11%	11%	6%	7%	6%
Glas, aardewerk, cement-, kalk- en gipsproducten	14%	15%	14%	9%	9%	1%
Producten van metaal	9%	12%	8%	9%	11%	8%
Machines en apparaten	8%	9%	8%	8%	13%	8%
Overige elektrische machines en apparaten	8%	8%	8%	5%	9%	5%
Medische apparaten en instrumenten	9%	18%	8%	12%	12%	12%
Bouwnijverheid	9%	1%	7%	7%	8%	5%
Handel in en reparatie van auto's en motorfietsen	5%	6%	4%	3%	3%	3%
Groothandel en handelsbemiddeling	6%	6%	6%	5%	6%	5%
Detailhandel en reparatie van consumentenartikelen	9%	1%	7%	6%	7%	5%
Horeca	19%	2%	11%	11%	11%	12%
Vervoer over land	13%	16%	9%	6%	8%	3%
Vervoer over water	26%	31%	21%	14%	19%	1%
Dienstverlening voor het vervoer	9%	9%	9%	6%	6%	6%
Post en telecommunicatie	7%	1%	5%	3%	2%	3%
Verhuur van transportmiddelen, machines, werktuigen	21%	26%	17%	1%	1%	1%
Computerservice en informatietechnologie	12%	15%	9%	1%	13%	7%
Overige zakelijke dienstverlening	12%	18%	-1%	14%	15%	8%
Overig	13%	19%	12%	8%	11%	6%
<i>Naar grootteklasse</i>						
1 werknemer	28%	29%	22%	22%	23%	11%
2 werknemers	17%	2%	8%	16%	17%	1%
3-4 werknemers	15%	18%	8%	11%	12%	6%
5-9 werknemers	1%	12%	7%	1%	1%	8%
10 - 19 werknemers	8%	1%	7%	6%	7%	6%
20 - 49 werknemers	7%	8%	6%	6%	6%	6%
50 - 99 werknemers	7%	7%	6%	5%	6%	5%
100 - 149 werknemers	7%	9%	7%	5%	5%	5%
150 - 199 werknemers	5%	8%	4%	6%	8%	5%
200 - 249 werknemers	7%	9%	7%	5%	3%	6%
250 - 499 werknemers	8%	9%	8%	6%	6%	6%
500 - 999 werknemers	9%	1%	9%	6%	6%	6%
1000 - 1999 werknemers	7%	6%	7%	5%	4%	6%
2000 en meer werknemers	7%	8%	7%	4%	5%	4%

Tabel 4.8 Gemiddelde inkoopwaarde als percentage van omzet, per bedrijf

	2002			2007		
	Totaal	Niet-exporteur	Exporteur	Totaal	Niet-exporteur	Exporteur
TOTAAL	59%	51%	63%	75%	69%	78%
<i>Naar bedrijfstak</i>						
Voedingsmiddelen en dranken	66%	50%	67%	77%	69%	77%
Uitgeverijen, drukkerijen	41%	38%	41%	63%	59%	65%
Chemische producten	56%	61%	56%	75%	74%	75%
Producten van rubber en kunststof	51%	54%	51%	72%	71%	72%
Glas, aardewerk, cement-, kalk- en gipsproducten	45%	50%	45%	69%	73%	68%
Producten van metaal	51%	43%	54%	70%	63%	71%
Machines en apparaten	51%	48%	52%	71%	64%	72%
Overige elektrische machines en apparaten	56%	55%	56%	76%	65%	76%
Medische apparaten en instrumenten	38%	30%	39%	68%	52%	71%
Bouwnijverheid	55%	52%	61%	73%	73%	74%
Handel in en reparatie van auto's en motorfietsen	79%	79%	79%	86%	87%	85%
Groothandel en handelsbemiddeling	75%	77%	75%	86%	86%	86%
Detailhandel en reparatie van consumentenartikelen	66%	66%	65%	80%	79%	80%
Horeca	29%	28%	30%	58%	58%	55%
Vervoer over land	18%	15%	23%	64%	60%	71%
Vervoer over water	14%	14%	15%	65%	57%	71%
Dienstverlening voor het vervoer	50%	51%	48%	77%	80%	74%
Post en telecommunicatie	49%	45%	51%	72%	71%	74%
Verhuur van transportmiddelen, machines, werktuigen	43%	40%	47%	48%	49%	48%
Computerservice en informatietechnologie	21%	22%	21%	53%	49%	57%
Overige zakelijke dienstverlening	30%	25%	39%	52%	49%	63%
Overig	55%	42%	59%	68%	62%	72%
<i>Naar grootteklasse</i>						
1 werknemer	39%	37%	56%	62%	61%	81%
2 werknemers	54%	49%	74%	75%	74%	79%
3-4 werknemers	59%	53%	73%	74%	71%	84%
5-9 werknemers	60%	54%	71%	75%	73%	79%
10 - 19 werknemers	60%	52%	68%	77%	69%	84%
20 - 49 werknemers	63%	53%	70%	77%	71%	82%
50 - 99 werknemers	63%	54%	68%	78%	69%	82%
100 - 149 werknemers	62%	55%	65%	76%	70%	78%
150 - 199 werknemers	66%	57%	68%	78%	69%	80%
200 - 249 werknemers	61%	57%	62%	76%	72%	77%
250 - 499 werknemers	55%	46%	56%	73%	68%	75%
500 - 999 werknemers	55%	47%	57%	71%	62%	72%
1000 - 1999 werknemers	51%	44%	53%	71%	66%	73%
2000 en meer werknemers	45%	46%	44%	72%	63%	75%

Tabel 4.9 Gemiddelde verkoopkosten als percentage van omzet, per bedrijf

	2002			2007		
	Totaal	Niet-exporteur	Exporteur	Totaal	Niet-exporteur	Exporteur
TOTAAL	-	-	-	2%	1,5%	1,6%
<i>Naar bedrijfstak</i>						
Voedingsmiddelen en dranken	-	-	-	2%	1,6%	1,7%
Uitgeverijen, drukkerijen	-	-	-	3%	3,4%	3,2%
Chemische producten	-	-	-	2%	1,0%	1,6%
Producten van rubber en kunststof	-	-	-	2%	1,5%	1,8%
Glas, aardewerk, cement-, kalk- en gipsproducten	-	-	-	1%	1,1%	1,4%
Producten van metaal	-	-	-	1%	1,0%	1,1%
Machines en apparaten	-	-	-	2%	1,2%	2,0%
Overige elektrische machines en apparaten	-	-	-	1%	1,1%	1,2%
Medische apparaten en instrumenten	-	-	-	2%	1,8%	1,9%
Bouwnijverheid	-	-	-	1%	0,6%	0,5%
Handel in en reparatie van auto's en motorfietsen	-	-	-	1%	1,0%	1,4%
Groothandel en handelsbemiddeling	-	-	-	2%	1,8%	1,5%
Detailhandel en reparatie van consumentenartikelen	-	-	-	2%	2,2%	2,5%
Horeca	-	-	-	3%	2,8%	2,3%
Vervoer over land	-	-	-	1%	0,7%	0,8%
Vervoer over water	-	-	-	2%	1,6%	1,6%
Dienstverlening voor het vervoer	-	-	-	2%	2,0%	1,2%
Post en telecommunicatie	-	-	-	2%	2,2%	2,0%
Verhuur van transportmiddelen, machines, werktuigen	-	-	-	1%	1,2%	1,3%
Computerservice en informatietechnologie	-	-	-	2%	2,1%	2,0%
Overige zakelijke dienstverlening	-	-	-	2%	1,7%	1,5%
Overig	-	-	-	1%	1,0%	1,4%
<i>Naar grootteklasse</i>						
1 werknemer	-	-	-	2%	1,6%	1,3%
2 werknemers	-	-	-	2%	1,7%	1,9%
3-4 werknemers	-	-	-	2%	1,9%	1,6%
5-9 werknemers	-	-	-	2%	1,7%	1,7%
10 - 19 werknemers	-	-	-	1%	1,7%	1,8%
20 - 49 werknemers	-	-	-	2%	1,5%	1,5%
50 - 99 werknemers	-	-	-	2%	1,4%	1,6%
100 - 149 werknemers	-	-	-	1%	1,5%	1,7%
150 - 199 werknemers	-	-	-	2%	1,7%	1,4%
200 - 249 werknemers	-	-	-	2%	1,7%	1,5%
250 - 499 werknemers	-	-	-	2%	1,0%	1,7%
500 - 999 werknemers	-	-	-	1%	1,3%	1,6%
1000 - 1999 werknemers	-	-	-	1%	1,2%	1,5%
2000 en meer werknemers	-	-	-	1%	1,0%	1,5%

* N.B. verkoopkosten 2002 voor slechts kleine steekproef beschikbaar (~1% van populatie)

Tabel 4.10 Gemiddelde totale overige kosten als percentage van omzet, per bedrijf

	2002			2007		
	Totaal	Niet-exporteur	Exporteur	Totaal	Niet-exporteur	Exporteur
TOTAAL	13%	14%	12%	13%	14%	11%
<i>Naar bedrijfstak</i>						
Voedingsmiddelen en dranken	13%	14%	13%	13%	15%	12%
Uitgeverijen, drukkerijen	17%	18%	17%	17%	19%	17%
Chemische producten	18%	15%	19%	17%	11%	17%
Producten van rubber en kunststof	15%	14%	15%	15%	14%	15%
Glas, aardewerk, cement-, kalk- en gipsproducten	17%	14%	18%	19%	16%	19%
Producten van metaal	12%	13%	12%	11%	13%	11%
Machines en apparaten	13%	12%	13%	13%	13%	12%
Overige elektrische machines en apparaten	11%	11%	11%	9%	14%	9%
Medische apparaten en instrumenten	10%	15%	9%	11%	14%	11%
Bouwnijverheid	10%	10%	10%	9%	10%	9%
Handel in en reparatie van auto's en motorfietsen	7%	6%	7%	8%	7%	8%
Groothandel en handelsbemiddeling	9%	9%	9%	8%	8%	8%
Detailhandel en reparatie van consumentenartikelen	13%	12%	14%	13%	12%	14%
Horeca	25%	26%	23%	25%	25%	24%
Vervoer over land	31%	34%	27%	30%	34%	24%
Vervoer over water	40%	36%	47%	27%	39%	19%
Dienstverlening voor het vervoer	18%	16%	19%	13%	13%	14%
Post en telecommunicatie	22%	22%	22%	14%	15%	14%
Verhuur van transportmiddelen, machines, werktuigen	9%	11%	7%	10%	11%	9%
Computerservice en informatietechnologie	20%	21%	19%	19%	17%	2%
Overige zakelijke dienstverlening	16%	18%	13%	16%	17%	14%
Overig	18%	19%	17%	17%	20%	15%
<i>Naar grootteklasse</i>						
1 werknemer	18%	18%	18%	15%	15%	12%
2 werknemers	15%	17%	10%	16%	17%	11%
3-4 werknemers	13%	15%	10%	13%	14%	10%
5-9 werknemers	13%	14%	11%	13%	14%	10%
10 - 19 werknemers	12%	14%	10%	12%	15%	9%
20 - 49 werknemers	12%	14%	11%	11%	14%	10%
50 - 99 werknemers	12%	13%	12%	12%	14%	12%
100 - 149 werknemers	11%	11%	11%	11%	13%	10%
150 - 199 werknemers	12%	15%	12%	12%	14%	11%
200 - 249 werknemers	14%	14%	14%	12%	14%	12%
250 - 499 werknemers	14%	16%	13%	14%	14%	14%
500 - 999 werknemers	15%	17%	15%	14%	15%	13%
1000 - 1999 werknemers	15%	12%	15%	13%	12%	13%
2000 en meer werknemers	15%	11%	16%	12%	15%	12%

Tabel 4.11 Gemiddelde arbeidskosten als percentage van omzet, per bedrijf

	2002			2007		
	Totaal	Niet-exporteur	Exporteur	Totaal	Niet-exporteur	Exporteur
TOTAAL	18%	22%	16%	14%	19%	12%
<i>Naar bedrijfstak</i>						
Voedingsmiddelen en dranken	14%	25%	13%	10%	20%	9%
Uitgeverijen, drukkerijen	28%	31%	27%	23%	26%	22%
Chemische producten	14%	14%	14%	10%	9%	10%
Producten van rubber en kunststof	24%	22%	24%	18%	20%	18%
Glas, aardewerk, cement-, kalk- en gipsproducten	24%	20%	24%	18%	15%	18%
Producten van metaal	27%	32%	25%	18%	24%	17%
Machines en apparaten	28%	31%	27%	19%	20%	19%
Overige elektrische machines en apparaten	25%	29%	24%	13%	24%	12%
Medische apparaten en instrumenten	19%	38%	16%	20%	34%	18%
Bouwnijverheid	27%	28%	25%	20%	21%	19%
Handel in en reparatie van auto's en motorfietsen	7%	7%	7%	6%	7%	6%
Groothandel en handelsbemiddeling	9%	9%	9%	7%	7%	7%
Detailhandel en reparatie van consumentenartikelen	12%	12%	13%	12%	12%	11%
Horeca	26%	25%	30%	22%	22%	27%
Vervoer over land	32%	34%	27%	26%	29%	20%
Vervoer over water	23%	22%	25%	9%	12%	7%
Dienstverlening voor het vervoer	21%	19%	23%	15%	14%	15%
Post en telecommunicatie	18%	17%	19%	12%	12%	13%
Verhuur van transportmiddelen, machines, werktuigen	10%	10%	10%	10%	11%	9%
Computerservice en informatietechnologie	33%	43%	24%	24%	29%	18%
Overige zakelijke dienstverlening	36%	38%	32%	31%	33%	25%
Overig	23%	25%	22%	20%	27%	17%
<i>Naar grootteklasse</i>						
1 werknemer	15%	15%	12%	10%	10%	7%
2 werknemers	12%	13%	9%	11%	12%	8%
3-4 werknemers	14%	15%	9%	12%	14%	8%
5-9 werknemers	18%	21%	12%	15%	16%	11%
10 - 19 werknemers	19%	25%	13%	15%	21%	9%
20 - 49 werknemers	19%	26%	14%	15%	21%	10%
50 - 99 werknemers	18%	24%	16%	14%	23%	11%
100 - 149 werknemers	17%	21%	15%	13%	23%	10%
150 - 199 werknemers	19%	27%	17%	13%	20%	11%
200 - 249 werknemers	18%	23%	17%	14%	24%	12%
250 - 499 werknemers	18%	29%	17%	15%	23%	12%
500 - 999 werknemers	22%	29%	21%	17%	28%	15%
1000 - 1999 werknemers	22%	27%	21%	20%	20%	20%
2000 en meer werknemers	12%	19%	10%	13%	25%	10%

Tabel 4.12 Arbeidskosten als percentage van toegevoegde waarde

	2002			2007		
	Totaal	Niet-exporteur	Exporteur	Totaal	Niet-exporteur	Exporteur
TOTAAL	72%	68%	75%	6%	62%	58%
<i>Naar bedrijfstak</i>						
Voedingsmiddelen en dranken	74%	72%	75%	54%	63%	52%
Uitgeverijen, drukkerijen	73%	73%	73%	62%	62%	61%
Chemische producten	72%	60%	72%	44%	36%	45%
Producten van rubber en kunststof	74%	72%	74%	64%	66%	64%
Glas, aardewerk, cement-, kalk- en gipsproducten	68%	62%	69%	57%	57%	57%
Producten van metaal	80%	81%	80%	60%	65%	59%
Machines en apparaten	84%	85%	84%	65%	57%	66%
Overige elektrische machines en apparaten	83%	88%	83%	66%	69%	65%
Medische apparaten en instrumenten	67%	71%	66%	53%	71%	49%
Bouwnijverheid	81%	79%	84%	70%	69%	72%
Handel in en reparatie van auto's en motorfietsen	63%	57%	69%	61%	61%	61%
Groothandel en handelsbemiddeling	65%	62%	66%	52%	52%	52%
Detailhandel en reparatie van consumentenartikelen	59%	55%	68%	57%	56%	58%
Horeca	58%	57%	68%	61%	61%	60%
Vervoer over land	77%	72%	91%	69%	68%	71%
Vervoer over water	55%	49%	65%	25%	28%	22%
Dienstverlening voor het vervoer	94%	80%	113%	62%	57%	66%
Post en telecommunicatie	81%	75%	85%	53%	47%	59%
Verhuur van transportmiddelen, machines, werktuigen	25%	25%	26%	24%	26%	23%
Computerservice en informatietechnologie	80%	83%	75%	69%	68%	70%
Overige zakelijke dienstverlening	81%	72%	123%	65%	65%	67%
Overig	66%	61%	68%	61%	63%	59%
<i>Naar grootteklasse</i>						
1 werknemer	36%	36%	39%	29%	28%	38%
2 werknemers	43%	41%	56%	37%	37%	37%
3-4 werknemers	50%	49%	56%	49%	49%	49%
5-9 werknemers	68%	68%	67%	55%	57%	51%
10 - 19 werknemers	75%	77%	71%	64%	69%	55%
20 - 49 werknemers	79%	81%	77%	66%	72%	59%
50 - 99 werknemers	79%	81%	77%	65%	71%	60%
100 - 149 werknemers	75%	74%	75%	59%	73%	52%
150 - 199 werknemers	87%	77%	92%	61%	65%	59%
200 - 249 werknemers	78%	79%	78%	62%	81%	55%
250 - 499 werknemers	74%	80%	73%	63%	72%	59%
500 - 999 werknemers	80%	81%	80%	63%	71%	61%
1000 - 1999 werknemers	88%	103%	84%	70%	65%	71%
2000 en meer werknemers	55%	57%	54%	51%	71%	43%

Tabel 4.13 Arbeidskosten per werknemer ('000 €)

	2002			2007		
	Totaal	Niet-exporteur	Exporteur	Totaal	Niet-exporteur	Exporteur
TOTAAL	36,3	29,9	44,7	37,2	33,0	42,5
<i>Naar bedrijfstak</i>						
Voedingsmiddelen en dranken	41,5	24,7	47,5	37,1	26,9	40,1
Uitgeverijen, drukkerijen	45,6	35,4	50,2	45,5	38,0	50,1
Chemische producten	56,3	62,6	56,1	56,0	49,5	56,2
Producten van rubber en kunststof	41,9	31,8	42,8	39,8	33,9	40,5
Glas, aardewerk, cement-, kalk- en gipsproducten	44,0	38,2	45,0	41,8	33,3	43,5
Producten van metaal	39,3	35,9	40,9	39,2	36,2	40,3
Machines en apparaten	42,5	37,2	43,3	43,9	36,5	44,9
Overige elektrische machines en apparaten	44,9	38,0	45,9	42,0	33,2	43,2
Medische apparaten en instrumenten	38,0	34,1	39,6	38,7	37,1	39,2
Bouwnijverheid	40,1	38,3	45,2	39,7	36,9	46,3
Handel in en reparatie van auto's en motorfietsen	28,5	23,0	36,2	29,9	25,0	36,6
Groothandel en handelsbemiddeling	42,3	33,4	44,8	41,7	34,7	43,9
Detailhandel en reparatie van consumentenartikelen	20,3	17,3	29,2	22,8	19,3	31,7
Horeca	18,1	16,9	34,0	22,5	22,0	27,7
Vervoer over land	35,2	31,7	44,0	37,2	35,8	41,0
Vervoer over water	32,0	27,1	40,4	24,7	21,0	31,4
Dienstverlening voor het vervoer	40,3	37,8	42,8	39,8	36,9	42,4
Post en telecommunicatie	42,3	32,9	48,6	39,3	33,4	47,2
Verhuur van transportmiddelen, machines, werktuigen	30,1	22,8	43,8	32,6	25,2	44,5
Computerservice en informatietechnologie	44,8	40,4	55,3	44,1	41,1	50,8
Overige zakelijke dienstverlening	41,7	37,4	58,9	42,5	41,7	46,3
Overig	34,7	22,5	42,6	37,1	33,6	40,6
<i>Naar grootteklasse</i>						
1 werknemer	12,6	12,3	19,5	12,1	11,8	17,6
2 werknemers	15,5	14,2	28,1	18,5	18,1	23,1
3-4 werknemers	20,3	18,5	32,3	24,1	23,2	31,7
5-9 werknemers	29,5	27,5	37,7	30,3	29,0	36,8
10 - 19 werknemers	35,9	34,0	40,7	35,7	34,4	39,2
20 - 49 werknemers	40,2	37,8	43,5	39,6	38,2	42,0
50 - 99 werknemers	42,6	40,7	44,1	42,9	42,4	43,3
100 - 149 werknemers	44,4	41,8	45,7	45,0	45,1	45,0
150 - 199 werknemers	45,9	42,7	47,3	46,3	47,1	45,8
200 - 249 werknemers	46,5	43,8	47,4	43,5	44,8	42,8
250 - 499 werknemers	47,5	43,2	48,7	47,7	47,7	47,7
500 - 999 werknemers	47,8	44,7	48,6	46,3	47,1	46,0
1000 - 1999 werknemers	43,3	40,7	44,0	45,5	41,8	46,5
2000 en meer werknemers	49,1	44,5	52,8	35,5	45,3	31,2

Tabel 4.14 Uitzendkosten als percentage van arbeidskosten*

	2002			2007		
	Totaal	Niet-exporteur	Exporteur	Totaal	Niet-exporteur	Exporteur
TOTAAL	9%	8%	9%	10%	6%	10%
<i>Naar bedrijfstak</i>						
Voedingsmiddelen en dranken	14%	11%	14%	18%	12%	18%
Uitgeverijen, drukkerijen	6%	3%	6%	6%	4%	6%
Chemische producten	7%	7%	7%	9%	5%	9%
Producten van rubber en kunststof	9%	11%	9%	12%	10%	12%
Glas, aardewerk, cement-, kalk- en gipsproducten	9%	10%	9%	14%	12%	14%
Producten van metaal	11%	12%	11%	14%	15%	13%
Machines en apparaten	9%	9%	9%	12%	6%	13%
Overige elektrische machines en apparaten	10%	11%	10%	21%	10%	21%
Medische apparaten en instrumenten	11%	8%	11%	12%	11%	12%
Bouwnijverheid	6%	6%	6%	7%	6%	8%
Handel in en reparatie van auto's en motorfietsen	5%	4%	5%	3%	2%	3%
Groothandel en handelsbemiddeling	7%	9%	7%	8%	6%	8%
Detailhandel en reparatie van consumentenartikelen	4%	4%	4%	3%	2%	3%
Horeca	12%	1%	19%	9%	9%	12%
Vervoer over land	9%	6%	13%	8%	6%	11%
Vervoer over water	10%	11%	10%	10%	11%	10%
Dienstverlening voor het vervoer	11%	9%	13%	12%	8%	15%
Post en telecommunicatie	13%	8%	14%	12%	16%	9%
Verhuur van transportmiddelen, machines, werktuigen	8%	7%	8%	8%	7%	8%
Computerservice en informatietechnologie	6%	7%	5%	7%	5%	10%
Overige zakelijke dienstverlening	8%	8%	9%	7%	5%	14%
Overig	15%	24%	14%	10%	9%	10%
<i>Naar grootteklasse</i>						
1-9 werknemers	*	*	*	*	*	*
10 - 19 werknemers	8%	9%	8%	5%	5%	5%
20 - 49 werknemers	8%	9%	8%	6%	6%	8%
50 - 99 werknemers	8%	7%	9%	8%	5%	10%
100 - 149 werknemers	9%	7%	9%	9%	6%	10%
150 - 199 werknemers	9%	8%	10%	12%	9%	13%
200 - 249 werknemers	9%	7%	10%	12%	6%	14%
250 - 499 werknemers	8%	8%	8%	10%	6%	11%
500 - 999 werknemers	9%	7%	9%	11%	7%	12%
1000 - 1999 werknemers	9%	10%	8%	8%	8%	8%
2000 en meer werknemers	15%	5%	21%	12%	11%	12%

N.B. uitzendkosten 2002 en 2007 voor slechts kleine steekproef beschikbaar (~1% van populatie)

* niet genoeg waarnemingen

5. Tabellen: Innovatiestatistieken

Tabel 5.1 R&D personeel in totaal personeel

	2002			2007		
	Totaal	Niet-exporteur	Exporteur	Totaal	Niet-exporteur	Exporteur
TOTAAL	1,4%	0,4%	2,4%	1,4%	0,6%	2,1%
<i>Naar bedrijfstak</i>						
Voedingsmiddelen en dranken	2,1%	0,3%	2,6%	2,2%	0,4%	2,6%
Uitgeverijen, drukkerijen	0,4%	0,2%	0,4%	1,2%	0,9%	1,2%
Chemische producten	11,9%	5,1%	12,2%	8,5%	5,2%	8,7%
Producten van rubber en kunststof	2,0%	1,5%	2,0%	2,1%	0,1%	2,4%
Glas, aardewerk, cement-, kalk- en gipsproducten	1,3%	0,1%	1,5%	0,9%	0,5%	0,9%
Producten van metaal	1,5%	0,9%	1,6%	1,4%	1,5%	1,3%
Machines en apparaten	5,5%	2,4%	5,7%	5,3%	2,1%	5,6%
Overige elektrische machines en apparaten	5,5%	2,5%	5,8%	5,0%	0,7%	5,3%
Medische apparaten en instrumenten	7,2%	0,3%	9,0%	10,6%	0,8%	14,6%
Bouwnijverheid	0,2%	0,1%	0,4%	0,2%	0,1%	0,2%
Handel in en reparatie van auto's en motorfietsen	0,2%	0,3%	0,1%	0,2%	0,0%	0,3%
Groothandel en handelsbemiddeling	1,0%	0,8%	1,1%	0,9%	0,4%	1,0%
Detailhandel en reparatie van consumentenartikelen	0,1%	0,0%	0,2%	0,0%	0,0%	0,0%
Horeca	0,1%	0,0%	0,2%	0,0%	0,0%	0,0%
Vervoer over land	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%	0,1%	0,0%
Vervoer over water	0,1%	0,1%	0,2%	0,1%	0,0%	0,1%
Dienstverlening voor het vervoer	0,4%	0,2%	0,6%	0,4%	0,5%	0,4%
Post en telecommunicatie	0,6%	0,4%	0,7%	0,8%	3,5%	0,1%
Verhuur van transportmiddelen, machines, werktuigen	0,3%	0,1%	0,5%	0,3%	0,4%	0,2%
Computerservice en informatietechnologie	5,9%	5,8%	5,9%	4,5%	4,7%	4,3%
Overige zakelijke dienstverlening	1,3%	0,2%	5,2%	0,7%	0,5%	1,1%
Overig	1,6%	0,5%	2,6%	2,9%	0,8%	4,9%
<i>Naar grootteklasse</i>						
1-9 werknemers	*	*	*	*	*	*
10 - 19 werknemers	0,8%	0,5%	1,6%	0,9%	0,6%	2,0%
20 - 49 werknemers	0,9%	0,5%	1,6%	0,8%	0,5%	1,5%
50 - 99 werknemers	1,2%	0,6%	1,8%	1,5%	0,9%	2,1%
100 - 149 werknemers	1,3%	0,4%	2,1%	1,0%	0,5%	1,5%
150 - 199 werknemers	2,2%	0,5%	3,3%	1,9%	0,5%	2,8%
200 - 249 werknemers	1,6%	0,5%	2,1%	1,5%	0,4%	2,0%
250 - 499 werknemers	1,6%	0,5%	2,1%	2,0%	0,5%	2,9%
500 - 999 werknemers	3,1%	0,2%	4,6%	0,8%	0,1%	1,1%
1000 - 1999 werknemers	1,5%	0,2%	2,0%	1,2%	1,2%	1,2%
2000 en meer werknemers	1,2%	0,0%	2,6%	2,8%	1,2%	3,2%

*nb: geen observaties

Tabel 5.2 Percentage innoverende bedrijven

	2002			2007		
	Totaal	Niet-exporteur	Exporteur	Totaal	Niet-exporteur	Exporteur
TOTAAL	19,9%	12,5%	33,6%	24,6%	18,6%	37,2%
<i>Naar bedrijfstak</i>						
Voedingsmiddelen en dranken	29,6%	14,1%	50,6%	32,2%	18,1%	48,5%
Uitgeverijen, drukkerijen	26,1%	19,5%	31,6%	37,6%	35,3%	39,7%
Chemische producten	72,2%	77,1%	72,1%	65,5%	47,6%	67,9%
Producten van rubber en kunststof	50,9%	34,1%	52,9%	61,4%	25,0%	66,7%
Glas, aardewerk, cement-, kalk- en gipsproducten	40,5%	35,6%	42,7%	40,0%	18,2%	48,7%
Producten van metaal	36,8%	24,7%	43,3%	35,2%	25,9%	41,0%
Machines en apparaten	54,9%	31,1%	60,8%	53,4%	37,1%	55,9%
Overige elektrische machines en apparaten	53,7%	18,0%	64,2%	51,8%	50,0%	52,2%
Medische apparaten en instrumenten	37,3%	13,9%	56,3%	53,3%	30,7%	72,7%
Bouwnijverheid	7,9%	6,4%	17,2%	12,6%	11,0%	24,1%
Handel in en reparatie van auto's en motorfietsen	8,8%	8,7%	8,9%	12,1%	11,2%	13,7%
Groothandel en handelsbemiddeling	25,3%	19,6%	26,9%	30,8%	29,5%	31,2%
Detailhandel en reparatie van consumentenartikelen	6,0%	4,4%	14,5%	11,5%	10,9%	15,6%
Horeca	4,3%	4,2%	6,3%	8,6%	8,6%	9,8%
Vervoer over land	7,3%	6,4%	11,1%	15,5%	13,9%	26,4%
Vervoer over water	10,8%	9,1%	13,9%	17,5%	18,2%	15,9%
Dienstverlening voor het vervoer	14,7%	13,7%	16,6%	29,8%	24,5%	38,6%
Post en telecommunicatie	24,2%	18,8%	40,1%	30,3%	25,8%	71,9%
Verhuur van transportmiddelen, machines, werktuigen	23,4%	11,0%	39,3%	34,1%	43,0%	17,5%
Computerservice en informatietechnologie	62,6%	59,9%	69,1%	55,0%	53,0%	60,8%
Overige zakelijke dienstverlening	16,8%	13,7%	33,4%	22,8%	21,3%	33,3%
Overig	26,1%	18,7%	39,9%	28,2%	21,8%	42,9%
<i>Naar grootteklasse</i>						
1-9 werknemers	*	*	*	*	*	*
10 - 19 werknemers	13,9%	10,0%	24,7%	19,8%	16,2%	30,8%
20 - 49 werknemers	20,0%	12,8%	31,4%	23,7%	18,4%	33,8%
50 - 99 werknemers	31,0%	20,4%	41,3%	34,3%	26,2%	43,7%
100 - 149 werknemers	39,0%	26,0%	48,8%	40,8%	28,5%	52,0%
150 - 199 werknemers	46,0%	27,6%	57,3%	49,0%	34,8%	59,6%
200 - 249 werknemers	51,9%	32,7%	61,7%	52,8%	39,7%	61,2%
250 - 499 werknemers	48,4%	24,7%	60,2%	56,1%	46,3%	62,2%
500 - 999 werknemers	54,3%	38,9%	63,1%	55,3%	43,4%	61,0%
1000 - 1999 werknemers	56,8%	37,1%	65,2%	55,8%	47,8%	59,5%
2000 en meer werknemers	53,9%	47,6%	59,9%	58,3%	61,3%	56,4%

*nb: onvoldoende observaties

Tabel 5.3 Gemiddelde innovatie uitgaven per bedrijf, van innovatieve bedrijven ('000 €)

	2002			2007		
	Totaal	Niet-exporteur	Exporteur	Totaal	Niet-exporteur	Exporteur
TOTAAL	737	198	1.103	663	264	1.080
<i>Naar bedrijfstak</i>						
Voedingsmiddelen en dranken	880	108	1.170	1.298	485	1.652
Uitgeverijen, drukkerijen	432	216	543	309	214	385
Chemische producten	3.920	1.568	3.990	5.021	1.673	5.335
Producten van rubber en kunststof	400	138	421	454	149	471
Glas, aardewerk, cement-, kalk- en gipsproducten	354	58	462	639	1.435	520
Producten van metaal	215	53	265	345	481	291
Machines en apparaten	768	124	850	1.011	133	1.098
Overige elektrische machines en apparaten	636	259	668	746	46	888
Medische apparaten en instrumenten	1.072	85	1.268	912	100	1.205
Bouwnijverheid	107	56	226	121	60	329
Handel in en reparatie van auto's en motorfietsen	107	52	186	287	144	483
Groothandel en handelsbemiddeling	443	189	495	243	116	282
Detailhandel en reparatie van consumentenartikelen	337	40	802	121	89	258
Horeca	54	23	449	148	149	66
Vervoer over land	148	41	402	121	102	189
Vervoer over water	221	186	265	121	99	172
Dienstverlening voor het vervoer	460	316	675	414	644	179
Post en telecommunicatie	2.184	492	4.512	2.804	2.653	3.301
Verhuur van transportmiddelen, machines, werktuigen	174	109	198	85	50	246
Computerservice en informatietechnologie	516	36	847	429	298	750
Overige zakelijke dienstverlening	1.427	240	4.051	386	229	1.067
Overig	892	253	1.445	1.425	411	2.587
<i>Naar grootteklasse</i>						
1-9 werknemer	*	*	*	*	*	*
10 - 19 werknemers	103	93	113	98	84	123
20 - 49 werknemers	170	148	185	184	156	212
50 - 99 werknemers	497	309	587	440	375	485
100 - 149 werknemers	643	290	786	687	558	751
150 - 199 werknemers	1.378	270	1.708	1.068	542	1.300
200 - 249 werknemers	910	501	1.021	1.444	385	1.879
250 - 499 werknemers	3.083	1.115	3.484	2.786	1.887	3.202
500 - 999 werknemers	7.401	1.003	9.636	3.156	870	3.934
1000 - 1999 werknemers	8.220	1.005	9.970	11.173	8.163	12.296
2000 en meer werknemers	24.090	2.758	40.472	39.220	8.659	59.766

*nb: geen observaties

Tabel 5.4 Totale innovatie uitgaven van sector of grootteklasse (mln €)

	2002			2007		
	Totaal	Niet-exporteur	Exporteur	Totaal	Niet-exporteur	Exporteur
TOTAAL	8.774	950	7.824	10.305	2.099	8.207
<i>Naar bedrijfstak</i>						
Voedingsmiddelen en dranken	430	14	416	600	68	532
Uitgeverijen, drukkerijen	147	25	122	138	42	96
Chemische producten	1.248	14	1.234	1.477	42	1.434
Producten van rubber en kunststof	104	3	102	147	2	144
Glas, aardewerk, cement-, kalk- en gipsproducten	68	3	65	97	28	69
Producten van metaal	173	10	163	251	99	152
Machines en apparaten	638	12	626	805	9	795
Overige elektrische machines en apparaten	99	3	96	102	1	101
Medische apparaten en instrumenten	149	2	147	208	6	202
Bouwnijverheid	72	26	45	125	48	77
Handel in en reparatie van auto's en motorfietsen	27	8	19	88	26	63
Groothandel en handelsbemiddeling	872	64	808	645	73	572
Detailhandel en reparatie van consumentenartikelen	113	8	105	77	46	32
Horeca	8	3	5	48	48	0
Vervoer over land	33	6	26	54	36	18
Vervoer over water	5	2	3	5	3	2
Dienstverlening voor het vervoer	73	30	43	151	119	32
Post en telecommunicatie	138	18	120	247	179	68
Verhuur van transportmiddelen, machines, werktuigen	14	2	11	11	5	6
Computerservice en informatietechnologie	439	210	229	443	219	225
Overige zakelijke dienstverlening	1.883	218	1.665	896	431	465
Overig	2.042	269	1.773	3.689	568	3.121
<i>Naar grootteklasse</i>						
1 - 9 werknemers	*	*	*	*	*	*
10 - 19 werknemers	445	213	232	623	330	293
20 - 49 werknemers	621	213	408	894	381	513
50 - 99 werknemers	846	170	676	867	302	566
100 - 149 werknemers	446	58	389	533	143	390
150 - 199 werknemers	537	24	513	423	66	357
200 - 249 werknemers	224	26	198	365	28	337
250 - 499 werknemers	1.416	87	1.329	1.434	307	1.127
500 - 999 werknemers	1.821	64	1.757	763	53	710
1000 - 1999 werknemers	985	24	962	1.117	222	895
2000 en meer werknemers	1.432	71	1.361	2.997	266	2.731

*nb: geen observaties

Tabel 5.5 Percentage R&D bedrijven

	2002			2007		
	Totaal	Niet-exporteur	Exporteur	Totaal	Niet-exporteur	Exporteur
TOTAAL	7,0%	2,9%	14,5%	5,5%	2,6%	11,4%
<i>Naar bedrijfstak</i>						
Voedingsmiddelen en dranken	12,5%	2,2%	26,3%	10,8%	2,6%	20,2%
Uitgeverijen, drukkerijen	5,1%	2,4%	7,3%	7,1%	7,7%	6,5%
Chemische producten	56,0%	40,0%	56,4%	38,6%	29,9%	39,8%
Producten van rubber en kunststof	25,1%	5,8%	27,4%	20,5%	3,6%	22,9%
Glas, aardewerk, cement-, kalk- en gipsproducten	11,1%	0,0%	16,0%	11,2%	1,2%	15,2%
Producten van metaal	16,2%	5,8%	21,8%	9,6%	5,1%	12,4%
Machines en apparaten	34,5%	17,7%	38,7%	25,6%	20,4%	26,4%
Overige elektrische machines en apparaten	47,5%	18,0%	56,2%	31,8%	9,2%	36,5%
Medische apparaten en instrumenten	26,2%	9,0%	40,0%	34,2%	5,6%	58,7%
Bouwnijverheid	1,2%	0,5%	5,6%	1,0%	0,5%	4,9%
Handel in en reparatie van auto's en motorfietsen	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Groothandel en handelsbemiddeling	6,2%	5,3%	6,5%	4,4%	2,9%	4,9%
Detailhandel en reparatie van consumentenartikelen	0,8%	0,5%	2,2%	0,3%	0,1%	1,5%
Horeca	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Vervoer over land	0,3%	0,1%	1,2%	0,1%	0,1%	0,7%
Vervoer over water	4,0%	0,0%	11,5%	0,0%	0,0%	0,0%
Dienstverlening voor het vervoer	2,0%	0,4%	4,8%	3,1%	4,2%	1,4%
Post en telecommunicatie	14,1%	10,1%	25,9%	7,9%	4,9%	35,1%
Verhuur van transportmiddelen, machines, werktuigen	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Computerservice en informatietechnologie	39,5%	37,5%	44,4%	25,6%	21,8%	36,5%
Overige zakelijke dienstverlening	5,3%	3,3%	15,8%	3,9%	3,2%	8,8%
Overig	8,0%	3,3%	16,6%	7,1%	3,3%	15,9%
<i>Naar grootteklasse</i>						
1 - 9 werknemers	*	*	*	*	*	*
10 - 19 werknemers	3,6%	2,2%	7,3%	2,6%	1,6%	5,7%
20 - 49 werknemers	6,3%	2,8%	12,0%	4,9%	2,9%	8,8%
50 - 99 werknemers	13,1%	5,7%	20,3%	10,1%	5,1%	15,9%
100 - 149 werknemers	18,3%	5,4%	28,0%	15,6%	5,7%	24,5%
150 - 199 werknemers	25,3%	7,9%	36,0%	20,9%	8,6%	30,1%
200 - 249 werknemers	28,8%	11,6%	37,7%	24,3%	10,5%	33,2%
250 - 499 werknemers	27,9%	6,5%	38,6%	26,8%	12,0%	36,0%
500 - 999 werknemers	31,9%	12,8%	42,7%	24,6%	8,8%	32,1%
1000 - 1999 werknemers	30,6%	18,0%	35,9%	28,1%	31,2%	26,6%
2000 en meer werknemers	21,8%	5,1%	37,9%	27,0%	24,6%	28,5%

*nb: geen observaties

Tabel 5.6 Gemiddelde R&D uitgaven per bedrijf van innovatieve bedrijven ('000 €)

	2002			2007		
	Totaal	Niet-exporteur	Exporteur	Totaal	Niet-exporteur	Exporteur
TOTAAL	398	82	612	375	94	668
<i>Naar bedrijfstak</i>						
Voedingsmiddelen en dranken	487	18	664	474	28	667
Uitgeverijen, drukkerijen	72	53	82	96	26	152
Chemische producten	2.498	1.501	2.527	3.195	628	3.435
Producten van rubber en kunststof	172	32	184	180	32	188
Glas, aardewerk, cement-, kalk- en gipsproducten	166	2	226	140	79	149
Producten van metaal	83	25	101	87	33	108
Machines en apparaten	527	92	582	676	93	733
Overige elektrische machines en apparaten	508	213	534	545	17	652
Medische apparaten en instrumenten	862	34	1.026	673	48	899
Bouwnijverheid	56	28	121	54	22	165
Handel in en reparatie van auto's en motorfietsen	24	26	21	45	8	95
Groothandel en handelsbemiddeling	111	41	126	116	50	136
Detailhandel en reparatie van consumentenartikelen	137	15	330	16	11	39
Horeca	25	3	309	8	8	13
Vervoer over land	8	4	16	16	11	35
Vervoer over water	28	22	35	16	0	54
Dienstverlening voor het vervoer	126	39	248	79	115	43
Post en telecommunicatie	210	68	405	749	668	1.017
Verhuur van transportmiddelen, machines, werktuigen	39	9	48	31	23	68
Computerservice en informatietechnologie	361	225	648	334	248	545
Overige zakelijke dienstverlening	974	83	2.935	207	93	703
Overig	415	102	681	926	157	1.806
<i>Naar grootteklasse</i>						
1 - 9 werknemers	*	*	*	*	*	*
10 - 19 werknemers	46	43	50	40	32	52
20 - 49 werknemers	82	68	91	73	57	89
50 - 99 werknemers	186	120	217	221	130	285
100 - 149 werknemers	280	79	359	310	158	385
150 - 199 werknemers	746	126	931	598	168	788
200 - 249 werknemers	527	260	600	762	171	1.005
250 - 499 werknemers	1.099	527	1.214	1.546	551	2.005
500 - 999 werknemers	5.142	435	6.747	1.547	206	2.003
1000 - 1999 werknemers	4.385	630	5.314	4.179	2.211	4.914
2000 en meer werknemers	17.592	292	29.702	29.972	4.606	47.025

*nb: geen observaties

Tabel 5.7 Totale R&D uitgaven van sector of grootteklasse (mln €)

	2002			2007		
	Totaal	Niet-exporteur	Exporteur	Totaal	Niet-exporteur	Exporteur
TOTAAL	4.692	388	4.304	5.830	749	5.081
<i>Naar bedrijfstak</i>						
Voedingsmiddelen en dranken	238	2	236	219	4	215
Uitgeverijen, drukkerijen	25	6	18	43	5	38
Chemische producten	792	14	778	939	16	924
Producten van rubber en kunststof	43	1	42	58	1	57
Glas, aardewerk, cement-, kalk- en gipsproducten	32	0	32	21	2	20
Producten van metaal	67	5	62	63	7	56
Machines en apparaten	438	9	429	538	7	531
Overige elektrische machines en apparaten	76	3	73	74	0	74
Medische apparaten en instrumenten	120	1	119	154	3	151
Bouwnijverheid	37	13	24	56	17	39
Handel in en reparatie van auto's en motorfietsen	6	4	2	14	1	12
Groothandel en handelsbemiddeling	215	14	201	308	32	276
Detailhandel en reparatie van consumentenartikelen	46	3	43	10	6	5
Horeca	3	0	3	3	3	0
Vervoer over land	2	1	1	7	4	3
Vervoer over water	1	0	0	1	0	1
Dienstverlening voor het vervoer	19	3	15	29	21	8
Post en telecommunicatie	13	3	11	66	45	21
Verhuur van transportmiddelen, machines, werktuigen	3	0	3	4	3	2
Computerservice en informatietechnologie	303	128	175	346	182	163
Overige zakelijke dienstverlening	1.276	75	1.202	481	175	306
Overig	938	105	833	2.396	216	2.179
<i>Naar grootteklasse</i>						
1 - 9 werknemers	*	*	*	*	*	*
10 - 19 werknemers	200	98	102	252	128	124
20 - 49 werknemers	295	96	199	355	139	216
50 - 99 werknemers	313	65	248	436	105	332
100 - 149 werknemers	192	15	176	240	41	200
150 - 199 werknemers	291	11	279	237	20	217
200 - 249 werknemers	130	14	116	193	13	180
250 - 499 werknemers	501	40	461	795	90	706
500 - 999 werknemers	1.248	27	1.221	374	13	361
1000 - 1999 werknemers	517	15	502	418	60	358
2000 en meer werknemers	1.005	7	999	2.291	142	2.149

*nb: geen observaties

Tabel 5.8 Percentage bedrijven dat nieuwe producten of diensten heeft ontwikkeld

	2002			2007		
	Totaal	Niet-exporteur	Exporteur	Totaal	Niet-exporteur	Exporteur
TOTAAL	14,5%	8,5%	25,5%	16,2%	11,5%	26,2%
<i>Naar bedrijfstak</i>						
Voedingsmiddelen en dranken	18,6%	9,3%	31,1%	26,4%	13,1%	41,8%
Uitgeverijen, drukkerijen	18,1%	14,5%	21,2%	22,3%	19,3%	25,0%
Chemische producten	61,3%	54,1%	61,5%	53,9%	28,4%	57,4%
Producten van rubber en kunststof	40,1%	31,0%	41,2%	50,6%	20,4%	54,9%
Glas, aardewerk, cement-, kalk- en gipsproducten	30,0%	26,2%	31,7%	22,4%	5,9%	28,9%
Producten van metaal	28,3%	20,2%	32,8%	22,9%	15,6%	27,5%
Machines en apparaten	44,8%	31,1%	48,2%	44,4%	31,7%	46,3%
Overige elektrische machines en apparaten	52,3%	18,0%	62,3%	45,7%	40,8%	46,7%
Medische apparaten en instrumenten	31,7%	10,7%	48,8%	47,9%	25,5%	67,4%
Bouwnijverheid	6,0%	4,5%	15,1%	6,3%	5,2%	14,4%
Handel in en reparatie van auto's en motorfietsen	6,4%	5,1%	8,3%	7,3%	7,0%	7,7%
Groothandel en handelsbemiddeling	20,5%	15,8%	21,8%	20,1%	20,9%	19,8%
Detailhandel en reparatie van consumentenartikelen	3,7%	2,1%	11,6%	6,0%	6,0%	6,3%
Horeca	2,5%	2,4%	4,1%	4,6%	4,6%	5,0%
Vervoer over land	2,8%	2,7%	3,2%	7,8%	6,9%	13,7%
Vervoer over water	7,5%	6,6%	9,2%	6,1%	6,2%	5,9%
Dienstverlening voor het vervoer	10,1%	10,3%	9,6%	16,0%	16,3%	15,7%
Post en telecommunicatie	22,0%	17,7%	34,7%	26,9%	22,0%	71,9%
Verhuur van transportmiddelen, machines, werktuigen	12,9%	1,1%	28,1%	10,4%	11,2%	9,1%
Computerservice en informatietechnologie	55,8%	54,8%	58,3%	48,9%	47,8%	51,8%
Overige zakelijke dienstverlening	11,0%	8,6%	23,8%	14,5%	13,4%	21,5%
Overig	16,4%	10,9%	26,6%	18,4%	12,7%	31,6%
<i>Naar grootteklasse</i>						
1 - 9 werknemers	*	*	*	*	*	*
10 - 19 werknemers	10,0%	6,8%	18,8%	12,7%	10,2%	20,7%
20 - 49 werknemers	14,8%	9,2%	23,6%	15,2%	11,1%	22,9%
50 - 99 werknemers	23,3%	14,1%	32,2%	23,3%	16,1%	31,6%
100 - 149 werknemers	27,0%	15,4%	35,8%	29,6%	19,0%	39,1%
150 - 199 werknemers	34,7%	16,9%	45,6%	35,0%	20,9%	45,6%
200 - 249 werknemers	37,0%	21,7%	44,8%	37,5%	23,0%	47,0%
250 - 499 werknemers	37,3%	17,5%	47,1%	42,3%	30,3%	49,7%
500 - 999 werknemers	39,7%	25,4%	47,9%	42,6%	33,8%	46,8%
1000 - 1999 werknemers	36,6%	26,4%	40,9%	42,7%	40,2%	43,8%
2000 en meer werknemers	33,1%	27,2%	38,8%	45,3%	47,0%	44,3%

*nb: geen observaties

Tabel 5.9 Percentage bedrijven dat nieuwe processen heeft ontwikkeld

	2002			2007		
	Totaal	Niet-exporteur	Exporteur	Totaal	Niet-exporteur	Exporteur
TOTAAL	10,1%	6,2%	17,3%	16,6%	11,9%	24,5%
<i>Naar bedrijfstak</i>						
Voedingsmiddelen en dranken	20,8%	10,9%	34,2%	22,1%	13,9%	31,7%
Uitgeverijen, drukkerijen	22,2%	17,0%	26,5%	26,3%	25,0%	27,5%
Chemische producten	39,4%	45,4%	39,2%	43,0%	17,6%	46,4%
Producten van rubber en kunststof	36,3%	28,3%	37,3%	40,8%	8,2%	45,5%
Glas, aardewerk, cement-, kalk- en gipsproducten	30,9%	35,6%	28,8%	31,0%	18,2%	36,1%
Producten van metaal	20,3%	11,5%	25,1%	26,2%	22,0%	28,8%
Machines en apparaten	22,0%	17,4%	23,2%	30,5%	9,6%	33,6%
Overige elektrische machines en apparaten	27,6%	15,3%	31,2%	26,0%	38,5%	23,3%
Medische apparaten en instrumenten	15,5%	12,1%	18,3%	32,5%	25,0%	38,9%
Bouwnijverheid	2,9%	2,1%	8,2%	8,5%	7,6%	15,8%
Handel in en reparatie van auto's en motorfietsen	3,1%	4,2%	1,5%	8,5%	8,1%	9,3%
Groothandel en handelsbemiddeling	10,5%	8,5%	11,0%	18,2%	10,5%	20,8%
Detailhandel en reparatie van consumentenartikelen	3,2%	2,4%	7,2%	8,7%	7,7%	14,1%
Horeca	1,4%	1,4%	3,2%	6,0%	6,0%	9,8%
Vervoer over land	5,0%	4,1%	9,0%	11,7%	10,2%	22,3%
Vervoer over water	5,1%	6,6%	2,4%	9,3%	10,3%	7,5%
Dienstverlening voor het vervoer	8,0%	6,3%	11,0%	22,0%	19,0%	26,9%
Post en telecommunicatie	19,8%	15,4%	32,6%	13,5%	9,7%	47,8%
Verhuur van transportmiddelen, machines, werktuigen	6,6%	0,9%	13,8%	31,3%	41,5%	12,1%
Computerservice en informatietechnologie	18,7%	15,8%	26,0%	24,4%	25,1%	22,7%
Overige zakelijke dienstverlening	9,2%	7,2%	20,1%	14,7%	13,6%	22,0%
Overig	15,0%	10,9%	22,5%	19,6%	15,3%	29,6%
<i>Naar grootteklasse</i>						
1 - 9 werknemers	*	*	*	*	*	*
10 - 19 werknemers	6,7%	4,7%	12,0%	12,3%	10,1%	19,3%
20 - 49 werknemers	10,2%	6,9%	15,3%	15,7%	12,0%	22,5%
50 - 99 werknemers	15,3%	9,7%	20,6%	22,0%	17,3%	27,5%
100 - 149 werknemers	20,8%	15,5%	24,9%	25,8%	17,6%	33,2%
150 - 199 werknemers	24,6%	11,2%	32,8%	35,3%	25,9%	42,5%
200 - 249 werknemers	28,0%	18,7%	32,7%	38,9%	29,2%	45,3%
250 - 499 werknemers	31,4%	13,4%	40,4%	41,9%	33,0%	47,4%
500 - 999 werknemers	34,4%	14,6%	45,6%	38,9%	25,8%	45,1%
1000 - 1999 werknemers	36,9%	29,0%	40,3%	44,3%	45,8%	43,6%
2000 en meer werknemers	34,6%	32,2%	37,0%	45,6%	38,6%	49,9%

*nb: geen observaties